

ÜSKÜDAR'DA OSMANLI MEDRESE GELENEĞİNİN TEŞEKKÜLÜ: RUM MEHMED PAŞA MEDRESESİ VE MÜDERRİSLERİ *

*Esra MUHACIR ***

ÖZET

Üsküdar nüfusunun gelişiminde şehirde kurulan vakıflar önemli bir faktördü. Vakıflar aracılığıyla yaptırılan cami, mescid, medrese, tekke ve imaretler hem şehrin fiziksel ve ekonomik gelişimini sağlıyor hem de nüfus artışı beraberinde getiriyordu. Özellikle külliye tipi yapılar, şehirlerin ekonomik ve sosyal bakımdan kalkınmasına büyük katkı sağlamışlardır. Bu bağlamda Üsküdar'ın gelişiminde Rum Mehmed Paşa tarafından yaptırılan külliye önemli bir rol oynar. İmâret-i Mehmed Paşa adıyla anılan mahallenin kurulmasına da sebep olan bu külliye Üsküdar kültür tarihinin de şekillenmesinde başlıca etkenlerden biridir. Şemsi Paşa Camii'nin üst tarafında kendi adıyla anılan mahallede yer alan külliyenin yapımına, Fâtih Sultan Mehmed döneminde kısa bir süre sadrazamlık yapan Rum Mehmed Paşa tarafından 876 (1471-72) yılında başlanmış ve vefatından bir sene sonra tamamlanmıştır. Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Medresesi, kurulduğu 15. Yüzyılın sonlarından 18. yüzyıla kadar Üsküdar tarihi için oldukça önemli sayıda müderris istihdam etmiş bir müessese olarak kültür ve eğitim tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla ilk müderris atamaları 16. yüzyıl sonlarında 1580'li yıllardan itibaren başlamakta ve elimizdeki çeşitli kaynaklardan takip edebildiğimiz kadarıyla 1732 yılına kadar gelmektedir. Bu çalışmada 16. yüzyıldan 18. Yüzyılın ortalarına kadar Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde görev yapmış 138 müderrisin biyografileri incelenmiş, müderrislik ve kadılık şeklinde gelişen kariyer basamakları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Üsküdar, Rum Mehmed Paşa Medresesi, Müderris ve Kadıların Kariyeri.

Giriş

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethinden sonra İstanbul, eğitim bakımından, başkent olması dolayısıyla halledilmesi gereken bir mesele

* Makalenin geliş tarihi: 20.04.2022 / Kabul tarihi: 19.06.2022

** Araştırma Görevlisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, esra.muhacir@medeniyet.edu.tr, (Orcid ID: 0000-0002-1415-7821).

olarak Fatih tarafından ele alındı ve İstanbul'da fethin akabinde ilk medreseler ve daha sonra da sahn-ı seman medreseleri kuruldu. Aynı zamanda devlet adamlarının kamu menfaatine yönelik projeler gerçekleştirmelerine ve vakıflar tesis etmelerine izin verildi. Üsküdar'ın bu sürece eklenmesi ise biraz daha geç olmakla beraber ilk Üsküdar medresesi olarak Fatih dönemi medreseleri inşa süreci içerisinde Rum Mehmed Paşa Medresesi'nin inşa edildiğini görmekteyiz. Rum Mehmed Paşa, Fatih Sultan Mehmed döneminde 1471-1483 yılları arasında medresesini inşa ettirerek Üsküdar'da eğitimin medrese düzeyinde başlamasına öncülük etti.¹

Üsküdar, 15. Yüzyıl sonlarında ve 16. yüzyıl başlarında henüz küçük bir kasaba görünümündeydi.² Üsküdar çok eski bir yerleşim yeri olmakla beraber, 15. Yüzyılın ikinci yarısına kadar şehir olarak gelişimi ve nüfusu hakkında elimizde yeterli bir bilgi bulunmamaktadır. Üsküdar nüfusunun zaman içerisindeki gelişimi hakkında bilgi alabileceğimiz yegâne kaynak grubu tahrir defterleri olup, bu defterlerden günümüze ulaşan ilk tahrir verileri 16. yüzyılın ilk çeyreğine aittir. 1530 tarihli tahrir defterine göre Üsküdar'da toplam 8 mahalle bulunmaktaydı. Bunlar İmâret-i Mehmed Paşa (Rum Mehmed Paşa), Kepçe, Hergele (Sancak), Hamza Fakih, Dâvud Paşa, Geredeli, Bulgurlu ve Selman Ağa mahalleleridir. Ayrıca buraya bağlı altı köy Üsküdar merkeziyle organik bir bütünlük oluşturuyordu. Bütün ünitenin toplam nüfusu 463 hane ve 75 bekar erkekten ibaretti (yaklaşık 2400 kişi). Nüfusun %48'i Üsküdar kasabasında, %52'si kasabanın yakınındaki köylerde oturuyordu.³ Bu durumda Üsküdar'ın merkez nüfusunun 16. yüzyılın başlarında henüz 1200 civarında olduğunu söylemek mümkündür. Bundan tam 30 yıl sonra tutulan 968 (1561) tarihli tahrir defterine göre mahalle sayısı 18'e, hane sayısı 903 ve bekâr erkek sayısı da 276'ya yükselmiştir (yaklaşık 4800 kişi). Yine bu tarihte nüfusun yaklaşık %59'u

¹ Abdurrahman Atçıl, *Erken Modern Osmanlı İmparatorluğu'nda Âlimler ve Sultanlar*, Klasik Yayınları, İstanbul 2019, 69-73.

² Payitahtın karşı kıyısında yer alan ve İstanbul'un Anadolu yüzünü oluşturan Üsküdar'ın Osmanlılar Dönemi'nde ilk olarak Orhan Gazi ile Bizans İmparatoru III. Andronikos arasında 1329'da gerçekleşen Pelekanon Savaşı'ndan sonra Osmanlı kontrolüne girdiği tahmin edilir. Bundan yaklaşık 100 yıl sonra 1424'te Çelebi Sultan Mehmed zamanında Üsküdar ve çevresi kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. M. Hanefi Bostan, "Üsküdar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2012, XLII, 365.

³ M. Hanefi Bostan, "Üsküdar", *DİA*, XLII, 365.

Üsküdar merkezinde yaşamaktaydı. Bir önceki tahrire göre 10 yeni mahallenin kurulmuş olması, büyük bir yerleşimin gelişmekte olduğunu göstermektedir.⁴ 16. yüzyılın ikinci yarısından sonra bölgedeki nüfus yoğunluğunun merkeze kayması, kasabanın fizikî yönden büyük gelişme gösterdiğinin de işaretidir. Tahrir kayıtlarından elde edilen genel toplam içerisinde askerler, ulemâ ve medrese öğrencileri veya esirler yer almamaktadır. Bunların yekûnunun nüfusun beşte birine denk olduğunu ve her hanenin beş kişiden oluştuğunu varsayan Barkan'ın hesaplamaları esas alındığında toplam nüfus tahmini çok daha yukarılara çıkmaktadır.⁵

Üsküdar nüfusunun gelişiminde şehirde kurulan vakıflar önemli bir faktördü. Vakıflar aracılığıyla yaptırılan cami, mescid, medrese, tekke ve imaretler hem nüfusun artmasını sağlıyor hem de burada ekonomik ve kültürel bir canlanmaya sebep oluyordu. Özellikle külliye tipi yapılar, şehirlerin ekonomik ve sosyal bakımdan kalkınmasını sağlıyordu.

16. Yüzyıl başlarında Üsküdar, İstanbul'un bir parçası olarak görülmeye başlanmış ve saray çevresi ile devlet adamlarının mimari alandaki yatırımlarıyla hızla gelişmiştir.⁶ Üsküdar'ın gelişiminde Rum Mehmed Paşa tarafından yaptırılan külliye önemli bir rol oynar. İmâret-i Mehmed Paşa adıyla anılan mahallenin kurulmasına da sebep olan bu külliye, Üsküdar kültür tarihinin de şekillenmesinde başlıca etkenlerden biridir. Şemsi Paşa Camii'nin üst tarafında kendi adıyla anılan mahallede yer alan külliyenin yapımına, Fâtiḥ Sultan Mehmed döneminde kısa bir süre sadrazamlık yapan Rum Mehmed Paşa tarafından hicri 876 (miladi 1471-72) yılında başlanmış ve vefatından bir sene sonra tamamlanmıştır.⁷ Kökeni ve hayatı hakkında devrin kaynaklarında çok az bilgi bulunan Rum Mehmed Paşa hakkında Kemalpaşazâde, onun İstanbul'un fethinde esir düşen Rumlar'dan olup gılman olarak saray hizmetine alındığını yazar. Daha sonra Fatih Sultan Mehmed'in Arnavutluk seferinin (1466) hemen ardından ikinci vezirlik makamına yükselmiş olan Mehmed Paşa'nın Mahmud Paşa'nın ardından

⁴ M. Hanefi Bostan, "Üsküdar", XLII, 365.

⁵ Halil İnalçık, "İstanbul" *DİA*, İstanbul 2001, XXIII, 233.

⁶ Namık Musalı, "Farsça Kaynaklara Göre Üsküdar'ın Tarihi ve Coğrafyası", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI 6-9 Kasım 2008*, İstanbul 2009, II, 37-42.

⁷ İ. Aydın Yüksel, "Rum Mehmed Paşa Camii ve Türbesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, 6. cilt, Ankara 1994, 347.; Tuğba Erzincan, "Rum Mehmed Paşa Külliyesi", *DİA*, İstanbul 2008, XXXV, 228-230.

bazı kaynaklar sadrazamlık makamına getirildiğini yazsa da bununla ilgili kesin bir kayıt bulunmamaktadır. Halil İncalcık, İdrîs-i Bitlisî'nin Heşt Bihişt'ine dayanarak Mehmed Paşa'nın Varsaklar'a karşı başarısız olan seferinin bu tarihte yapıldığını ve paşanın azli ve idamı ile sonuçlandığını yazar. Âşıkpaşazâde'ye göre fetihten sonra yeni getirilenlere ve ulemaya tahsis edilen evlerden kira alınması gibi olumsuz karşılanan kararların arkasında olduğu iddia edilen Rum Mehmed Paşa, Üsküdar'ın ilim ve eğitim merkezlerinin başında sayılan medreselerden ilkinin yapılması ile Üsküdar'ın eğitim tarihinde öncü bir rol oynamıştır.⁸ Onun adıyla yapımına başlanan külliye fetihten sonra şehirde inşa edilen ilk dinî binalardandır. Rum Mehmed Paşa Külliyesi'nin, inşa edildiği konum itibariyle de şehrin yeni bir yerleşim yeri oluşturma ihtiyacına cevap üretmek ve hemen yakınına konumlandığı limanın işlevselliğine katılımı arttırmak için tasarlandığı düşünülmektedir.⁹

Caminin kuzeybatı yönünde, mihrap tarafında bulunan medrese, eski adı Medrese sokağı olan bugünkü Eşref Saat Sokağı üzerindeydi. Bugün camii ayakta olduğu halde, Hadîkatü'l-cevâmi'de 1770 tarihlerinde harap

⁸ Mehmed Vâmık Şükrü, *Evkâf-ı Ümem Tarihi* adlı eserinde Rum Mehmed Paşa'nın vezirliği ve hakkında kaynaklardaki tartışmalara dair şu bilgileri vermektedir: Bu zât sultan Mehmed Fatih devrinde ikinci vezir idi. Sadrâzam Mahmud Paşa'ya adâveti bulunduğu hakkında si'âyet ederek 872'de sadâretten azline sebep olmuştu. Katib Çelebi, *Takvîmü't-Tevârih*'de, Rûm Mehmed Paşa'nın Mahmud Paşa yerine sadrâzam olduğunu yazmışsa da diğer târihler ve *Hadîkatü'l-Vüzerâ* bundan bahsetmeyip Mahmud Paşa'dan sonra İshak Paşa'nın sadârete getirildiğini kayd etmişlerdir. Bu sebeple Rûm Mehmed Paşa'nın sadâreti ihtilâflıdır. Bu ihtilâf *Kâmûsü'l-A'lâm* sahibini şaşırtarak Rûm Mehmed Paşa ve İshak Paşa maddelerinde taban tabana zıt beyânâtda bulunmuştur. Rûm Mehmed Paşa, Rûm mühtedîsi olup Saray-ı Hümayûn'da terbiye görmüştür. Kat'-ı merâtib ederek vezir oldu. 874 senesinde Karamanoğlu'ndan alınan yerlerin muhâfazasına me'mûr olduysa da orada zulm ve i'tisâf ederek avdet ederken Varsak Aşîreti'nin pusularına düşüp askerinin yarısı telef olduğu gibi topladığı paralar da yağma edildi. Varsaklılar "Bu ne mübârek paşadır topladığı paraları ayağımıza kadar getirdi bize verdi" gibi sözlerle eğlendiler. Fatih kendisini bu me'mûriyetten azl edip diğer hizmetlerde kullandıysa da mefâsid ve mezâliminden dolayı 879 târihinde idam etmiştir. Mezkûr türbede medfûndur. *Aşık Paşazâde Târîhi*'nde [s. 143, 170, 171, 191] Rûm Mehmed Paşa için çok fena şeyler yazmıştır.; Mehmed Vâmık Şükrü, *Evkâf-ı Ümem Tarihi*, [y.y.:y.y.] 1915, IV, 828.

⁹ İrfan Özgül, Murat Çetin, "Üsküdar'ın Bir Osmanlı Kenti Olarak Şekillenmesinde Rum Mehmed Paşa Camiisi'nin Etkisi", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IX. 11-13 Kasım 2016*, İstanbul 2017, III, 380.

olduğu belirtilen medresenin, hamam ve imaret bölümü günümüze ulaşmamıştır.¹⁰

Araştırmalarda Rum Mehmed Paşa'nın vakfiyesinin bulunamadığı bilgisi yer almaktadır¹¹ fakat daha sonraki yıllarda Üsküdar Belediyesi arşivinin düzenlenmesi çalışmaları sırasında bu vakfa ait vakfiyeye ulaşılmıştır.¹² Vakfiye dışında 890/1485 tarihli bir tahrir kaydında, II. Mehmed'in Rum Mehmed Paşa'ya temlik ve hibe ettiği Dimetoka Ada Nahiye'sindeki Toyca-Oruzlu Köyü'nü imaretine vakfettiği görülmekte ve 16. Yüzyıldaki başka kayıtlarda ise Üsküdar'daki imaret için Unkapanı'nda bir hamam, evler, dükkanlar bırakmış olduğu yazılıdır.¹³ Tayyip Gökbilgin, bahsi geçen tahrir kaydına *Edirne ve Paşa Livası* adlı eserinde yer vermiştir.¹⁴

Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Medresesi, kurulduğu 15. Yüzyılın sonlarından 18. yüzyıla kadar Üsküdar tarihi için oldukça önemli sayıda müderris istihdam etmiş bir müessese olarak kültür ve eğitim tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla ilk müderris atamaları 16. yüzyıl sonlarında 1580'li yıllardan itibaren başlamakta ve elimizdeki çeşitli kaynaklardan takip edebildiğimiz kadarıyla 1732 yılına kadar gelmektedir. Üsküdar Rum Mehmed Paşa müderrislerinden biyografilerini tespit edebildiklerimizin sayısı 68 kadar olup, Anadolu Kazasker Ruznamçelerinden tespit edilen 70 müderris kaydı ile birlikte 150 yıllık bir dönem için 138 kadar müderrisin atama kaydına ulaşabilmekteyiz. Müderrislerin biyografileri *Şakayık-ı Numaniye* ve zeyillerinden olan

¹⁰ Cahid Baltacı, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri: Teşkilat, Tarih, İrfan Matbaası*, İstanbul 1976, 341-343; Mehmet Nermin Haskan, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar III*, İstanbul 2001, 1242.; İbrahim Hakkı Konyalı, *Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi*, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1977, II, s.291; Hedda Reindl-Kiel, "Rum Mehmed Paşa", *DİA*, İstanbul 2008, XXXV, 226-227; Tuğba Erzincan, "Rum Mehmed Paşa Külliyesi", *DİA*, XXXV, 228-230.; Cahit Baltacı, "XV.-XVI. Asırlarda Üsküdar Medreseleri" *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V.*, ed. Coşkun Yılmaz, İstanbul 2008, 98.

¹¹ İ. Aydın Yüksel, a.g.m, 347.

¹² Bilgin Aydın, Rıfat Günalan, *Üsküdar Belediyesi Arşiv Belgeleri Kataloğu Üsküdar Arşivi*, Üsküdar Belediyesi, İstanbul 2009, 119.

¹³ İ. Aydın Yüksel, a.g.m, 347.

¹⁴ Eserde kaydın orijinal hali ve arşiv numarası bulunmaktadır. (krş. 20 n. Tapu def., var. 145) M. Tayyip Gökbilgin, *XV.-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası – Vakıflar, Mülkler, Mukataalar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1952, 334-335.

Hadikatü'l-Hakayık ve *Vekayi'ü'l-Fuzala'* dan tespit edilmektedir. Bu eserlerde tespit edilen müderrislerin kariyerleriyle ilgili bilgilerden müderrislerin göreve başlama tarihleri, mülazım olduğu kişiler, görev yaptığı medreseler ve kadı olarak görev yaptığı şehirlere dair bilgi sahibi olabilmekteyiz. Müderrisin görev yapmış olduğu medrese ve kadılıklar kariyer basamakları hakkında da bilgi vermektedir.

Anadolu Kazasker Ruznamçeleri, biyografik kaynakların dışında müderris atamalarını takip edebileceğimiz ikinci önemli kaynak grubudur. Bu kaynakların bize sağladığı en önemli veriler, atanan müderristen bir önceki müderrisin kim olduğu ve yeni atanan müderrisin İstanbul, Anadolu veya Rumeli'de hangi medresede müderris olarak görev yapmakta olduğu bilgisini sağlamış olmasıdır. Bu kayıtlardan aynı zamanda eski ve yeni görevinde almakta olduğu veya alacağı akçe cinsinden ücretleri de tespit edebilmekteyiz. Mesela Anadolu Kazaskerliği Ruznamçe defterlerindeki son atama kaydına göre Rum Mehmed Paşa medresesine 1 Safer 1145 tarihinde (24 Temmuz 1732) müderris olarak Alanyalı Mevlâna Abdullah ibni el-Hac Ali atanmıştır. Onun hakkındaki atama kaydından daha önce İstanbul'da Şah Huban medresesinde görev yaptığını öğrenmekteyiz. Bu kayda göre 30 akçe ile Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne müderris olarak tayin edilmiştir. Ondan önceki müderrisin adı da bu kayda göre Mehmed Said olup onun görev süresi de 24 Temmuz 1732 tarihinde son bulmuştur.

Rum Mehmed Paşa medresesi müderrislerinden 16. yüzyılda göreve atananların belli bir kısmını *Şakayık-ı Numaniye* ve zeyillerine bağlı olarak Cahit Baltacı tespit etmiş ve biyografilerini vermiştir. Baltacı'nın tespit ettiği müderrislerden ilki İstanbullu Ahmed Çelebi olup 990/1582 tarihinde 40 akçe ile göreve başladığı belirtilmektedir. Halbuki Rum Mehmed Paşa Medresesi'nin inşa edildiği 1471 tarihinden 1583 senesine kadar geçen 110 yıllık süreçte medrese müderrislerinin biyografik bilgilerinin ve atama kayıtlarının mevcut olmadığı görülmektedir. Buradan anlıyoruz ki *Şakayık-ı Numaniye* ve zeyilleri ilk 110 senelik dönemde Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrislerini kaydetmemektedir. Burada etkili olan husus, muhtemelen bu dönemde henüz medresenin ve bu medreseye tayin edilen müderrislerin ya *Şakayık* ve ondan sonraki zeyil yazarları tarafından üst düzey medrese listesine dahil edilmemesidir ya da bu konuda yeterli bilgi olmadığı için *Şakayık* ve zeyilleri bu müderrislere yer vermemiştir. Cahit Baltacı'nın *Şakayık* ve *Atai'*nin kayıtlarına bağlı olarak tespit etmiş olduğu ilk müderris

İstanbul'da Ahmed Çelebi, 40 akçe ile Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde müderris iken 1582 tarihinde 50 akçe ile İstanbul'da Kepenekçi Medresesine tayin edilmiş ve oradan da 1584-1585'te Edirne'de Camii Atik Medresesi'ne nakledilmiştir. Bundan sonra Ahizade Hasan Efendi, Muizade Mehmed Efendi, Ayaşi Ahmed Efendi, Mollazade İbrahim Efendi, Bakkalzade Bostan Efendi, Geylani Mehmed Efendi ve Alaiyeli (Alanlayı) Hidayetullah ve Amasyalı İsmail Efendiler hakkında Baltacı tarafından bilgi verilmiştir.

Şakayık-ı Numaniye'de yer verilen müderrislerin hangi kriterlere göre seçildiği kesin olarak bilinemese de genellikle bu eserde 40 akçeli ve üstündeki medreselere yer veriliyordu. Bu sebeple muhtemelen Şakayık ve zeyilleri 16. yüzyılın ilk yarısında Rum Mehmed Paşa Medresesi'nin yevmiyesi 40 akçeden düşük olduğu için bu medreseye atanan müderrislere yer vermemiştir. Muhtemelen Rum Mehmed Paşa Medresesi'nin derecesi 16. yüzyılın ikinci yarısında yükseltilmiş ve buna bağlı olarak da Şakayık-ı Numaniye'de bu medrese de yer almaya başlamıştır.

16 yüzyılda ataması yapılan müderris sayısının bu yüzyılın son 20 yılı dikkate alındığında 9 olduğu görülmektedir. Bu medrese müderrislerinin genellikle 30 veya 40 akçe ile atandıkları anlaşılmaktadır. 17. Yüzyıl boyunca biyografik kaynaklardan tespit edilebilen Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atanmış müderris sayısı 48'dir. Bu yüzyıldaki tespit edebildiğimiz ilk Rum Mehmed Paşa müderrisi 1009/1600 yılında atanan Amasyalı İsmail Efendi'dir. 17 yüzyılda atandığını tespit edebildiğimiz son müderris ise Rebiülevvel 1110'da Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atanan Silistrelî Müfettiş Mehmed Efendi'dir.

18. Yüzyılın ilk çeyreğine kadar (1732) yine biyografik kaynaklardan ve Ruznamçe kayıtlarından elde edilen bilgiye göre ise Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atanmış 81 müderris bulunmaktadır. Bu yüzyılda ilk tespit edilebilen müderris Şaban 1112/1701'de atanan Saray Hocası Celeb Receb Efendi'dir. 18. Yüzyıla ait ulaşabildiğimiz son atama kaydı ise 1 Safer 1145/24 Temmuz 1732'de Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atanan Alâiyeli (Alanyalı) Mevlâna Abdullah ibn-i el-Hac Ali'dir. Sadece 1718-1732 yılları arasında, 14 yıl içerisinde 70 müderrisin atama kaydı ruznamçe kayıtlarında yer almaktadır. Bu veriler bize gösteriyor ki, biyografik kaynaklardan elde

ettiğimiz müderris kayıtları gerçekte atanan müderris kayıtlarının çok az bir kısmını yansıtmaktadır.

Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrislerinin kariyeri, Osmanlı medrese sisteminde müderrislerin iki farklı kariyer sisteminde ilerlediğini göstermektedir.¹⁵ Bir kısmı mülâzemetten sonra müderris olarak görevine başlıyor ve hayatı boyunca müderris olarak görevini çeşitli medreselerde sürdürüyorlardı. Diğer bir kısmı ise özellikle Sahn ve Süleymaniye medreselerine kadar yükseldikten sonra kadılığa atanmaya hak kazanıyorlardı. Müderrisler genellikle 50-60 akçe ile bir medresede görev aldıktan sonra kadılık yapma hakkı kazanıyorlardı. Mesela, Ayaşi Ahmed Efendi, kariyerine 40 akçe ile İstanbul'da Merdümüye Medresesi'nde başlamış ve Sekban Ali Medresesi'ne müderris olduktan sonra 999/1590 yılında Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne müderris olarak tayin edilmişti. Ahmed Efendi, Semaniye Medreselerinde müderrislik yaptıktan sonra 1595-96 yıllarında Yenişehir Kadılığı'na atanmış ve daha sonra Halep, Kahire, Şam, Eyüp, Selanik, Mekke ve İzmir kadılıklarında görev yapmıştır. 16 yüzyıl sonlarında henüz düzenli bir medrese kariyer sistemi teşekkül etmediği için müderrislerin çok farklı sürelerle çok farklı kadılıklarda görev yaptığı anlaşılmaktadır. Yenişehir gibi kadılıklar mahreç mevleviyeti olarak nitelendiriliyordu. Örneğin Semâniye medreselerinden birinde müderris olan Ayaşî Ahmet Efendi ilk görev yeri olarak Yenişehir kadılığına atanmıştır. Daha sonra bunu diğer yüksek kadılık mertebeleri takip etmiştir.

Şakayık-ı Numaniye ve zeyillerinden tespit edilen Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisleri sayısı 68 olup bunlardan 27 tanesi akademik kariyer çizgilerini kadılık görevi ile devam ettirmiş, 41 tanesi ise müderris olarak kariyerlerini sonlandırmışlardır. 6 müderrisin son görev yeri Rum Mehmed Paşa Medresesi olup buradan emekli olmuş yahut buradaki görevi esnasında vefat etmiştir.¹⁶

¹⁵ Osmanlı İmparatorluğu'nda ulema sınıfının oluşumu, kariyer sistemleri, hiyerarşik düzenleri ile ilgili kapsamlı bir çalışma için bkz: Abdurrahman Atçıl, a.g.e.

¹⁶ *Şakayık-ı Numâniye* ve zeyillerinde yer alan biyografilerden hareketle 16. yüzyıl sonlarında bu eserlerde atama kayıtları yer alan 100 müderris üzerinden detaylı bir kariyer incelemesinin ve çalışmaya kaynaklık eden eserler hakkında derinlemesine değerlendirmelerin yer aldığı bir çalışma için bkz: Suraiya Faroqhi, "16. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Uleması Arasında Sosyal Hareketlilik" *Osmanlı Eğitim Mirası: Klasik ve Modern Dönem Üzerine Makaleler*, Ankara 2013, 164-186.

Müdürrisler kendilerine teklif edilen kadılık görevini reddedebiliyordu ve bu durumda mazul addediliyorlardı. 1003 tarihinde Rum Mehmed Paşa medresesinde müdürris olan Mollazade İbrahim Efendi, Haseki Sultan ve Semaniye medreselerine yükseldikten sonra İzmir Kadılığı kendisine teklif edilmişken bu görevi kabul etmemiş ve azli tercih etmişti. 1602'de Sahn'a yeniden müdürris olarak dönen İbrahim Efendi daha sonra 1606 yılında Halep Kadısı olarak kadılık kariyerine başlamış fakat ömrü vefa etmediği için bu kadılık son görev yeri olmuştur.

Müdürrislerden kadılığa geçenler arasında aynı şehre ikinci veya üçüncü kez kadı atananlara rastlanmaktadır. Geylani Mehmed Efendi, 1596-97 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde müdürris iken buradan 1598 yılında Kayseri Kadılığı'na ve daha sonra Trablusşam ve tekrar Kayseri ve tekrar Trablusşam kadılıklarına atanmıştır. İki şehirde ikişer defa görev yaptıktan sonra ordu kadısı olarak son görevini icra etmiş ve 1026/1617 yılında İstanbul'da vefat etmişti. Geylani Mehmed Efendi'nin kariyerinin Rum Mehmed Paşa Medresesi müdürrisliğinden kadılığa atanmak şeklinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu muhtemelen istisnai bir görevlendirme olmalıdır. Çünkü 50-60 akçeli bir medresede görev yapmadan mevleviyet kadılığına atanmak kariyer dışı ve istisnai bir uygulama olmalıdır.

Üsküdar Rum Mehmed Paşa'da görev yaptığını tespit ettiğimiz müdürrislerden ikisi mülâzemet görevinden sonra ilk olarak Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atanmışlardır. Buradan da anlaşıldığı üzere Rum Mehmed Paşa Medresesi yapımından 100 yıl sonra bile 40 akçelik medreseler içerisinde yer alıyor ve mülâzemetten sonra ilk atanabilecek medreseler arasında bulunuyordu. Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde müdürrislik görevine başlayanların 16 yüzyıl sonlarında ilk olarak 40 akçe ile göreve başladıkları anlaşılmaktadır. 1594-95 yıllarında Mollazâde İbrahim Efendi, Üsküdar Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne Sahn payesi ile atanmıştır. Buradan da anlaşılıyor ki bu medrese artık 50 akçe medrese rütbesindeki Sahn Medresesi payesine sahip olmuş ve bundan sonraki atamalarda da bu paye ile atama yapıldığı görülmüştür.

Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde görev yaptığını tespit ettiğimiz 138 müdürristen 58'inin biyografilerinden hangi şehirde doğduğu, hangi bölgeden buraya geldiği bilgisine de sahip olabiliyoruz. Rum Mehmed Paşa Medresesi müdürrislerinden 15'i İstanbul'lu, 5'i Alanya'lı, 3'ü Gelibolu'lu,

2'si Edirne'li, 2'si Selanik'li ve 2'si de İznikmid (Kocaeli)'lidir. Bunların dışında kalan müderrisler de büyük oranda imparatorluğun Bursa, Geylan, Akyazı, Priştine, Aydın/Tire, Maraş, Erzurum, Kayseri, Van, Taşköprü, Darende, Beyşehir, Sakız Adası, Seydişehir, Ankara, Karabağ, Güzelhisar, Tosya, Osmancık, Yenişehir, Konya, Kastamonu, Taraklıborlu, Silistre, Bosna, Babadağ, Mengen, Antakya ve Belgrad gibi İmparatorluğun Anadolu ve Rumeli şehirlerinden gelmektedirler.¹⁷

Rum Mehmed Paşa müderrislerinin biyografileri 17. yüzyıl sonlarından itibaren *Şakayık-ı Numaniye* zeyillerinden takip edilememektedir. Fakat Anadolu kazaskerliği ruznamçelerinde 1718 tarihinden itibaren Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne yapılan atamaların kayıtları mevcuttur. Bu tarihten itibaren gerçekleşen atama kayıtlarından 70 müderrisin medresede görev yaptığı tespit edilebilmektedir. Bu müderris atamalarında müderrisin daha önce görev yapmış olduğu yer ve görev esnasında almış olduğu akçe ve daha sonra atandığı medrese ismi ve yeni maaşı kaydedilmiştir. Bu kayıtlarda atanan müderrisin kendinden önceki müderrisin ismine de ulaşılabilmektedir.

16. Yüzyılda İstanbul Medreselerinde Okutulan Kitaplar

Semaniye Medresesi'nde Kadı Beyzâvî ve Ebussud Efendi tefsirleri, Buhari ve Müslim'in hadis kitapları, Molla Hüsrev'in Dürer ve Gurer'i, Şerîfî'nin Şerh-i Miftah'ı, Sadruşşerî'a, Islah-u İzah, Şerh-i Tecrid, Haşiye-i Tecrid, Hidaye, Keşşâf, Telvih, Mevakıf, Şir'atü'l-İslam, Eşbâh-u Nezâir, Kâfiye Şerhi gibi kitaplar okunmuştur.¹⁸

Hadâiku'l-hakâik'te yer alan kayıtlardan Süleymaniye'de okutulan kitaplar tespit edilebilmektedir. Buna göre burada Sadruşşerî'a, Tefsir-i Kadı Beyzâvî, Hidâye, İnâye, Miftah, Islâh u İzah, Mevakıf, Telvih, Tecrid, Ferâiz,

¹⁷ Sureya Faroqhi Şakayık ve zeyillerinden hareketle 16. Yüzyıl sonlarında biyografilerini incelediği müderrislerin kökenlerine dair, bu makalede incelenen Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrislerinin profiline çok benzer bir sonuca ulaşmıştır. Suraiya Faroqhi, a.g.m., 174.

¹⁸ Suat Donuk, "Nev'îzâde Atâyî'nin Zeyl-i Şakâik'ına Göre 16. ve 17. Yüzyıllarda İstanbul Medreseleri" *Osmanlı Medreseleri, Eğitim, Yönetim, Finans*, (Editörler: Fuat Aydın, Mahmut Cengiz, Kübra Cevherli, Yunus Kaymaz) Sultanbeyli Belediyesi Mahya Yayınları, İstanbul 2019, 468-469.

İbn Hümmam, Keşşâf, Dürer ve Gurer, Kimyâ-yı Saadet, Buhârî ve Müslim, Eşbâh-ü Nezair, Menâr-ı İbn Melek ve Muğni'l-lebib adlı kitaplar okunmuştur.¹⁹

Yavuz Sultan Selim Medresesi'nde ise Süleymaniye'de okutulan kitapların belli bir kısmının okutulmakta olduğu görülmektedir. Bunların arasında Sadru's-şerî'a, Kadı Beyzâvî Tefsiri, Dürer ve Gurer, Hidâye, Miftah, Islâh u İzâh gibi kitaplar bulunmaktadır. Molla Celal'in Haşiye-i Tecrid'i, Kâfiye, Misbah, Avâmil, Uyûnu'l-Mezâbih ve Câmî'u'l-fusûleyn de yine Yavuz Sultan Selim Medresesi'nde okutulan kitaplardır.²⁰

Nev'îzâde'nin verdiği biyografik bilgilerden Haseki Medresesi'nde de yine Semaniye, Süleymaniye ve Yavuz Sultan Selim Medreselerinde okutulan Telvih, Hidâye, Miftah, Mevâkif, Kâfiye, Dürer ve Gurer, Ekmel, Hânûtî ve Kâriü'l-hidâye gibi eserlerin okunduğu anlaşılmaktadır.²¹

Suat Donuk'un tespit ettiği medreseler içerisinde en yoğun öğrenci ve müderris sirkülasyonunun olduğu medreselerde genellikle aynı kitapların okutulduğunu görmekteyiz. Dürer ve Gurer, Miftah, Tecrid, Hidaye, Kadı Beyzavi, Sadrü's-şeria, Islah-u İzah, Telvih, Mevakif, Kafiye, Bu hari ve Müslim'in hadis kitapları, Keşşaf ve Eşbah Nezair gibi kitapların bu medreselerde talebelere okutuluyor olması, Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde de okutulan kitaplar hakkında da bizlere bir fikir vermektedir.

Müderresin Adı	Atama Tarihi	Son Görev Yeri
Istanbulu Ahmed Çelebi	990/1582	Edirne'de Câmî-i Atik Medresesi
Ahî-zâde Hasan Efendi	994/1585-86	Rum Mehmed Paşa Medresesi
Mu'îd-zâde Mehmed Efendi	997/1588-89	Muradiye Medresesi
Ayâşî Ahmed Efendi	999/1590-91	Izmir kadılığı
Molla-zâde İbrahim Efendi	1003/1594-95	Halep Kadılığı

¹⁹ Suat Donuk, a.g.m, 470.

²⁰ Suat Donuk, a.g.m, 471.

²¹ Suat Donuk, a.g.m, 471-472.

Bakkal-zâde Bostan Efendi	?	Rum Mehmed Paşa
Geylânî Mehmed Efendi	1005/1596-97	Ordu Kadılığı
Alâiyeli Hidâyetullah Efendi	1007/1598-99	İstanbul Kadılığı
Manav Hidayet Efendi	Zilkade 1007/Mayıs- Haziran 1599	İstanbul Kadılığı
Amasyalı İsmail Efendi	1009/1600-1601	Rum Mehmed Paşa Medresesi
İpekli Mehmed Efendi	Rebiülahir 1010/Eylül-Ekim 1601	Haydarpaşa Medresesi
Mevlana Burhan Efendi	Muharrem 1018/Nisan-Mayıs 1609	Çorlu Medresesi
Omer Minkâri Efendi	Recep 1020/Eylül- Ekim 1611	Mekke Kadılığı
Ra'î-zâde Ahmed Çelebi	Ramazan 1022/Ekim-Kasım 1613	Haseki Medresesi
Manav Abdülbaki Efendi	Zilhicce 1023/Ocak 1615	Manisa Sultan Murad Medresesi

İstanbul Ahmed Çelebi: Yevmi 40 akçe ile Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde müderris iken 990/1582 tarihinde 50 akçe ile İstanbul'da Kepenekçi Medresesi'ne ve oradan da 993/1584-85'te Edirne'de Câmi-i Atik Medresesi'ne tayin edildi. Burada müderris iken 994/1585-86 tarihinde vefat etti.²²

Ahî-zâde Hasan Efendi: Ahî-zâde Mehmed Efendi'nin oğlu olup, 976/1568-69'da dünyaya gelmiş ve mülazemetten sonra önce 40 akçe ile Üsküdar'da Mehmed Paşa Medresesi'ne müderris olmuştur. 994/1585-86 tarihinde (1465) yevmî on akçe terakki ederek ellili pâyesine yükseldi. 997/1588-89'da azlolunup (1466) 1003/1594-95 tarihinde vefat etti.²³

²² Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 193.

²³ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 342.

Mu'îd-zâde Mehmed Efendi: Bursalı olup mülâzemetle bazı medreselerde görev yaptıktan sonra 40 akçe ile Bursa'da Kadri Efendi Medresesi'ne tayin edilmiş ve buradan mazul iken 997/1588-89'da Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa, 999/1590-91'de Bursa'da Yıldırım Han, 1004/1595-96'da 60 akçe ile Muradiye Medresesi'ne (Sahn payesi ile) müderris oldu. 1023/1614-15 tarihinde vefat etti.²⁴

Ayâşî Ahmed Efendi: Yevmî 40 akçe ile İstanbul'da Merdümiye Medresesi'nden ayrılmışken 994/1585-86'da İstanbul'da Sekban Ali, 999/1590-91 Üsküdar'da Mehmed Paşa, 1003/1594-95'te Kalenderhâne ve 1004/1595-96'da Semâniye'den birine müderris oldu. Aynı yıl içinde Yenişehir, 1006/1597-98'de Halep, 1007/1598-99'da Kahire ve aynı yılda Şam, 1011/1602-3'te Eyyub, 1013/1604-5'te Selânik, 1018/1609-10'da tekrar Halep, 1020/1611-12'de Mekke, 1024/1615-16'da İzmir kadısı oldu ve 1028/1618-19 tarihinde vefat etti.²⁵

Molla-zâde İbrahim Efendi: II. Selim devri müderrislerinden Hubbi Mollası Mehmed Efendi'nin oğlu olup mülâzemetten sonra 995/1586-87'de İstanbul'da Hüsrev Kethüdâ Medresesi'ne müderris oldu ve aynı yıl içinde burada 10 akçe terakkî ederek hâriç pâyesine çıktı. 1002/1593-94'te azlolunduysa da yerine tayin edilen Molla Şeref Acemî kabul etmemekle, İbrahim Efendi görevine devam etti. 1003/1594-95'te Üsküdar'da Mehmed Paşa Medresesi Sahn pâyesi itibâr olunup oraya terfi etti. 1005/1596-97'de Haseki Sultan ve 1007/1598-99'da Semâniye'den birine müderris oldu. 1008/1599-1600'da İzmir kadılığını kabul etmemekle azli tercih etti. 1011/1602-3'te 60'la tekrar Sahn'a dönen İbrahim Efendi, 1012/1603'te Yavuz Selim, 1014/1605-6'da Süleymâniye Medresesi'nin birine müderris oldu. 1015/1606-7'te Halep kadısı ve 1020/1611-12'de vefat etti.²⁶

Bakkal-zâde Bostan Efendi: Yevmî 40 akçe ile Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Medresesi'nden mazul iken tekaüde ayrılarak Şam'a yerleşmiş ve burada 1004/1595-96 tarihinde vefat etmiştir. Şiirleri vardır.²⁷

Geylânî Mehmed Efendi: Geylân'da doğan Mehmed Efendi, II. Selim devrinde İstanbul'a gelmiş ve 991/1583'te 40'la İstanbul'da Canbâziye

²⁴ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 513.

²⁵ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 403.

²⁶ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 404.

²⁷ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 343.

Medresesi'ne müderris olmuştur. 997/1588-89'da Vezir-i azam Osman Paşa'nın vasiyeti üzerine İstanbul'daki medresesi tamam olduğunda evvelâ buna verildi. 1000/1591-92 tarihinde Fatma Sultan Medresesi'ne naklolunup yeri Âhî-zâde'ye verilmişken kabul etmeyerek azl ihtiyar edildi. 1005/1596-97'de Üsküdar'da Mehmed Paşa Medresesi'ne müderris, 1007/1598-99'da Kayseri, 1009/1600-1'de Trablusşam, 1011/1602-3'te tekrar Kayseri, 1014/1605-6'da azliden sonra tekrar Kayseri, sonra tekrar Trablusşam, 1020/1611-12'de dördüncü def'a Kayseri, bir yıl sonra Ordu kadısı oldu ve 1026/1617-18'de İstanbul'da vefat etti. Hâkimî mahlası ile Türkçe, Farsça şiirleri vardır.²⁸

Alâiyeli Hidâyetullah Efendi: Bazı medreselerde müderrislikten sonra 40 akçelik Bursa'da Gazzazhâne Medresesi'nden mazul iken 1004/1595-96 tarihinde İstanbul'da Hayreddin Paşa, 1007/1598-99'da Rum Mehmed Paşa, 1009/1600-1'de Kalenderhâne Medresesi'ne müderris oldu. 1010/1601-2'de Sahn, takiben Edirne'de Bayezid, 1012/1604-5'te Edirne'de Selimiye Medresesi'ne müderris, bir sene sonra Kudüs kadılığı verilmişken kabul etmemekle bir yıl sonra Vefa Medresesi'ne müderris, 1016/1607-8'de Halep, iki sene sonra Yenişehir, 1022/1613-14'te Mekke, 1031/1621-22'de Edirne, iki sene sonra İstanbul kadılığına tayin edildi ve 1039/1629-30 tarihinde vefat etti. Eserleri Atâyî'de zikredilmiştir.²⁹

Manav Hidayet Efendi: Alaiyeli (Alanyalı) olan Manav Hidayet Efendi, Karaçelebizade Hüsam Efendi'den mülazemetle 40 akçelik olan Bursa'da Gazzazhâne Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1004 Receb'inde Hayreddin Paşa, 1007 Zilkade'de Üsküdar Mehmed Paşa, 1009 Zilkade'sinde Kalenderhane, 1010 Rebiülevvel'de Sahn ve daha sonra Edirne Bayezid, 1012 Şaban'da Edirne Selimiye Medresesi müderrisi oldu. 1013 Safer'inde kadılık teklifini kabul etmeyerek azledildi. 1014 Rebiülevvel'inde Hakaniye-i Vefa Medresesi müderrisi olmuş ve 1016 Zilkade'sinde Halep kadılığı görevi verilmişken bu göreve başlayamadan 40 gün sonra Serdar Murad Paşa tarafından yerine Ordu kadısı Çeşmi Efendi atanmıştır. Daha sonra 1018 Cemaziyelahir'de Yenişehir kadısı oldu. 1022 Cemaziyelahir Mekke kadısı, 1023 Cemaziyellevvel'de mazul oldu, 1031 Rebiülevvel Edirne Kadısı, 1033

²⁸ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 343.

²⁹ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 270.

Cemaziyelahir'de İstanbul kadısı oldu. Mazuliyetinde Malkara kazası arpalık olarak verildi. 1039 Recep'de vefat etti. Çeşitli hâşiyeleri vardır.³⁰

Amasyalı İsmail Efendi: Kırklı bir medreseden mazul iken 1004/1595-96 tarihinde İstanbul'da Kasım Paşa, 1008/1599-1600'de Yeni Ali Paşa ve 1009/1600-1 tarihinde Gevher-Hân Sultan Medresesi'ne müderris olmuşken, medrese sahibinin İsmail Efendi'yi istemesiyle, Üsküdar'da Mehmed Paşa Medresesi'ne müderris oldu. 1026/1617 tarihinde vefat etti.³¹

İpekli Mehmed Efendi: Priştine'de İpek kasabasından olan Mehmed Efendi, Molla Ahmed Efendi'den mülazım olmuş, 1001 Muharrem'inde Zeyni Çelebi, 1006 Receb'inde Haydarpaşa, 1008 Şaban'da Haydarpaşa, 1010 Rebiülahir'inde Üsküdar Mehmed Paşa, 1013 Cemaziyelevvel'de Siyavuş Paşa Sultanı ve 1014 Rebiülevvel'de Sahn medresesi müderrisi oldu. 1016 Saferinde İzmir Kadısı, 1018 Cemaziyelahir'inde ikinci kez İzmir Kadısı oldu. 1019 yılında görevinden azledildi ve aynı yıl vefat etti.³²

Mevlana Burhan Efendi: Anadolu'lu olup Şeyhülislam Çivizade Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1007 Cemaziyelahir'inde Merdümiye, 1014 Rebiülevvel'de Murad Paşa, 15 Rebiülevvel'de Şah-ı Huban medresesi müderrisi oldu. Konya fetvasını kabul etmediği için mazul oldu. 1018 Muharrem'de Üsküdar Mehmed Paşa müderrisi, 1020 Recep'inde Gazanfer Ağa, 1022 Ramazan'da Sahn ve daha sonra Manisa'da Sultan Murad Medresesi'ne müderris oldu. 1026 Muharrem'inde kadılığa geçerek Manisa kadısı oldu. 1027 Receb ayında halen kadı görevini ifa ettiği bir dönemde vefat etti.³³

Ömer Minkâri Efendi: Alaiyeli (Alanyalı) olan Ömer Efendi Minkâri lakabıyla tanınmıştır. Kara Çelebizade Hüsam Efendiden mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1013 Recep'inde Yusuf Paşa medresesi müderrisi olmuştur. 1016 Rebiülevvel'de Ağroz Müftüsü görevi teklif edilmiş fakat kabul etmeyerek azledilmiştir. 1016 Cemaziyelevvel'inde Eski İbrahim Paşa Medresesine, 1020 Recep'de Üsküdar Mehmed Paşa, 1022 Ramazan'da Gazanfer Ağa, 1023 Zilkade'sinde Sahn, 1024'de Edirne Sultan Beyazıd, 1025 Ramazan'da Eyüp, 1026 Muharrem'de Hakaniye-i Vefa Medresesi müderrisi

³⁰ Suat Donuk, *a.g.t.*, 1718-1719.

³¹ Cahid Baltacı, *a.g.e.*, 343.

³² Suat Donuk, *a.g.t.*, 1347-1348.

³³ Suat Donuk, *a.g.t.*, 1516.

oldu. 1027 Muharrem'inde Eyüp kadılığı teklif edildi fakat kabul etmeyerek azledildi. 1028 Cemaziyelevvel'de Kudüs, 1032'de Mekke kadılığı görevini yerine getirdi. 1034 yılında mazul oldu ve aynı yıl vefat etti.³⁴

Ra'i-zâde Ahmed Çelebi: Ra'i-zâde Ahmed Çelebi 985 tarihinde doğmuş ve Şeyhülislam Bostanzade Efendi'den mülazım olmuştur. 30 akçe ile Hürremiye, daha sonra 40 akçe ile Molla Kestel medresesinde müderris olmuş olan Ra'i-zâde Ahmed Çelebi, 1014 Zilhicce'de Mesih Paşa, 1020 Recep'de Yusuf Paşa, 1022 Ramazan'da Üsküdar Mehmed Paşa, aynı sene Zilkade ayında Unkapanı, 1024 Recep'de Üç Şerefeli Medresesi müderrisi görevini yürütmüş ve 1026 Ramazan'ında azlolunmuştur. 1028 Zilkade'de Eski Murad Paşa, 1031 Recep'de Kızılmusluk, aynı sene Zilkade'sinde Sahn, 1032 Şaban'da Zal Paşa Sultaniyesi, 1034 Cemaziyelahir'de Haseki Medresesi müderrisi oldu. 1035 Ramazan'ında vefat etti.³⁵

Manav Abdülbaki Efendi: Alanyalı Manav Abdülbaki Efendi, muhtelif medreselerde müderrislik yaptıktan sonra 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1012 Rebiülahir'de Emre Hoca Medresesi (Medresenin ismi daha sonra Mahmud Paşa olmuştur) müderrisi olup hariç payesi ve 50 akçe yevmiye ile göreve başlamıştır. 1017 Cemaziyelevvel'inde Kasımpaşa, 1019 Cemaziyelevvel'inde Çorlu, 1023 Zilhicce'de Üsküdar Mehmed Paşa, 1024 Ramazan'ında Sinan Paşa Darülhadişi ve aynı sene içinde Sahn Medresesine, 1025 Rebiülevvel'inde 60 akçe ile Çorlu, 1026 Muharrem'inde Manisa Sultan Murad medresesi müderrisi olmuş ve 1031 Zilkade'sinde vefat etmiştir.³⁶

Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyiü'l-Fuzalâ* İsimli Eserinde Geçen Rum Mehmed Paşa Müderrisleri

Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekayiu'l-Fuzalâ*'sı ilk olarak Abdülkadir Özcan tarafından *Şakayık-ı Numaniye* ve zeyillerinin 3. ve 4. cildi olarak tıpkıbasım ve indeksleri ile beraber neşredilmiştir.³⁷ Şeyhî'nin *Vekayiu'l-Fuzalâsı* hakkında ikinci önemli çalışma Ali Uğur tarafından yapılmıştır. *The Ottoman Ulema in the Mid-17Th Century* adlı çalışmada Ali Uğur, Mehmed

³⁴ Suat Donuk, *a.g.t.*, 1643.

³⁵ Suat Donuk, *a.g.t.*, 1657.

³⁶ Suat Donuk, *a.g.t.*, 1592

³⁷ Şeyhî Mehmed Efendi, 2018, *a.g.e.*, 1989.

Şeyhî Efendi'nin *Vekayiu'l-Fuzalâ's*ının verilerini sistematik olarak değerlendirmiş ve bu atama kayıtlarının bir analizini yapmıştır.³⁸ Bu analiz esnasında Ali Uğur 590 alimin biyografilerinden hareketle bir inceleme gerçekleştirmiş ve bu kapsamda öncelikle atanan şahsın doğum yeri, öldüğü tarih ve defnedildiği yer, baba ismi, mülâzemet durumu ve daha sonra da medrese müderrisi ve kadı olarak kariyeri hakkında bilgiler vermiştir. Bu incelemede öncelikle atama kayıtlarını kronolojik olarak sıralamış ve kariyer incelemeleri bu kronolojik esas çerçevesinde değerlendirmiştir.³⁹

Şeyhî'nin *Vekayiu'l-Fuzalâ's*'ının son neşri ise 4 cilt halinde Ramazan Ekinci tarafından yapılmıştır. Türkiye Yazma Eserler Kurumu tarafından neşre hazırlanan bu çalışmada bütünüyle metin transkripsiyonu yapılmış ve girişte de metin değerlendirilmiştir. Şeyhî'nin *Vekāyiu'l-fuzalâ* adlı eserinde 1042-1144 (1632-1731) yılları arasında yaşayan 2058 kişinin biyografisi hakkında bilgiler yer almaktadır. Şeyhî eserini telif ederken başta şeyhülislâm defterleri olmak üzere birçok yazılı ve şifahî kaynaktan yararlanmıştır.⁴⁰

Şeyhî'nin *Vekayiu'l-Fuzalâ's*'ında incelediğimiz metin içerisinde Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığını tespit edebildiğimiz 53 müderris bulunmaktadır. Bu 53 müderrisin 1022/1614-1138/1722 tarih aralığında

³⁸ Ali Uğur, *The Ottoman Ulema in the mid-17th Century: An Analysis of the Vakaiu'l-fuzala of Mehmed Şeyhi Ef.*, Klaus Schwarz Verlag, Berlin 1986, 630.

³⁹ Şeyhî mesela Bakizâde Abdurrahman Efendi ile ilgili olarak öncelikle doğum ve ölüm tarihlerini kaydetmiş sonra baba ismi ve mülâzemet aldığı şahsın ismini vermiş, bu aşamadan sonra ise kronolojik olarak atama kayıtlarını ilk atamadan itibaren sıralamış ve bu şekilde öncelikle medrese müderrisliği esas alınarak 1019-1032 tarihleri arasında görev yaptığı yerler belirtilmiştir. Daha sonra ise kadılık mansabına geçtiği tarih olan 1033'ten itibaren ise hangi kadılıklarda görev yaptığını yine kronolojik olarak listelemiştir ve buna bağlı olarak da kariyer sistemi üzerine bir inceleme gerçekleştirmiştir. 1986'da basılmış olan bu çalışma alanıyla ilgili önemli bir kaynak vazifesi görmüştür. Ali Uğur, *a.g.e.*, 24.

⁴⁰ Şeyhî Mehmed Efendi her padişah dönemine bir tabaka tahsis etmiş ve o dönemin 40 akçelik medreselerinden sonraki müderrislerini, tarikat şeyhlerini ve seleflerinden farklı olarak şairleri ölüm tarihlerine göre sıralamıştır. Ayrıca her padişah döneminin sonuna görevde bulunmuş Kırım hanlarının ve sadrazamların biyografisini eklemiş; şeyhülislâmları, kaptan-ı deryâları, Rumeli ve Anadolu kazaskerleriyle nakîbüleşrafları; başta İstanbul olmak üzere Ankara, Bağdat, Bosna, Bursa, Diyarbekir, Edirne, Erzurum, Eyüp, Filibe, Gence, Halep, Hemedan, Galata, İzmir, Kayseri, Konya, Kudüs, Kütahya, Lefkoşe, Manisa, Maraş, Medine, Mekke, Mısır, Revan, Sakız, Selânik, Sofya, Şam, Tebriz, Tire, Tokat, Trablusşam, Üsküdar ve Yenişehir-i Fener gibi yerlerde kadılık yapanların listesini vermiştir. Abdülkadir Özcan, "Şeyhî Mehmed Efendi", *DİA*, İstanbul 2010, XXXIX, 82-84.

ataması gerçekleştirilmiştir. Bunlardan 42'si 17. yüzyılda 1614-1700 yılları arasında, 11 tanesi de 1701-1726 tarihleri arasında atanmıştır. Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrislerinden %38'i, Şeyhî'nin *Vekâyiü'l-Fuzalâ*'sından tespit edilmiştir.

Tablo 2. Şeyhî Mehmed Efendi'nin Vekayü'l-Fuzalâ İsimli Eserinde Geçen Rum Mehmed Paşa Müderrisleri

Müderrisin Adı	Atama Tarihi	Son Görev Yeri
Kara Çelebizade Ebu'l-Fazl Mahmud Efendi	Zilkade 1022/Aralık-Ocak 1614/1615	Galata Kadılığı
Bakizade Abdurrahman Efendi	Ramazan 1024/Eylül-Ekim 1615	Mısır Kadılığı
Sadıkzâde Hism Abdullah Efendi	Rebiülahir 1027/Mart-Nisan 1618	Konya kadılığı
Gül Mustafa Efendi	Şaban 1028/Temmuz-Ağustos 1619	Magnisa (Manisa) Kadılığı
Feridun Efendi	Recep 1031/Mayıs-Haziran 1622	Şahkulu Medresesi
Pazarbaşızâde Mustafa Efendi	Safer 1035/Kasım 1625	Süleyman Şah medresesi
Maraşî Abdürrahim Efendi	Ramazan 1039/Nisan-Mayıs 1630	Rum Mehmed Paşa Medresesi
Sadreddinzâde Feyzullah Efendi	Zilhicce 1048/Nisan-Mayıs 1639	Süleymaniye Medresesi
Sadreddinzâde Ruhullah Efendi (Ruhi)	Şevval 1049/Ocak-Şubat 1640	İstanbul Kadılığı
Erzurumî İbrahim Efendi, Canpulatzade Hoca	Cemazilyelahir 1051/Eylül-Ekim 1641	Kara Mustafa Paşa Medresesi
Avnullah Efendi	Safer 1054/Nisan-Mayıs 1644	Rum Mehmed Paşa
Uşşakizâde Fasihi Mehmed Efendi	Recep 1055/Ağustos-Eylül 1645	Kudüs Kadılığı
Çâker Ağazâde Halil Efendi	Rebiülahir 1057/Mayıs-Haziran 1647	Üsküdar Kadılığı

Kasir Hasan Efendi	Zilhicce 1058/Aralık- Ocak 1648-1649	Konya Kadılığı
Ali Çelebizade Mehmed Efendi	Cemaziyelevvel 1061/Nisan-Mayıs 1651	Mekke Kadılığı
Kasımzâde Abdullah Efendi	Ramazan 1063/ Temmuz- Ağustos 1653	Şam Kadılığı
Vânî Mehmed Efendi	Cemaziyelevvel 1053/1643-1644	Bağdat Kadılığı
Üsküdarî Şeyh Mahmud Efendi Kerimezadesi Seyyid Mahmud Efendi	Recep 1067/Nisan- Mayıs 1657	Rum Mehmed Paşa
Muharremzâde Abdullah Efendi	Ramazan 1067/Haziran-Temmuz 1657	Mekke-i Mükerreme Kadılığı
Üsküdarî Şeyh Mehmed Efendizâde Seyyid Mahmud Efendi		
Nakibü'l-Eşraf Hocaâde es-Seyid Osman Efendi	Muharrem 1073/ Ağustos-Eylül 1662	Medine-i Münevvere Kadılığı
Karakaş Mehmed Efendi	Zilkade 1076/Mayıs- Haziran 1666	Sakız Kadılığı
Minkârizâde Abdullah Efendi	Zilhicce 1078/Mayıs- Haziran 1668	Bursa Kadılığı
Halil Efendi	Safer 1079/ Temmuz- Ağustos 1668	Rum Mehmed Paşa
Zeki Ahmed Efendi	Rebiülevvel 1079/ Ağustos-Eylül 1668	Kudüs Kadılığı
Sahhaf Mehmed Efendi (Kabasakal Mehmed Efendi)	Rebiyühahir 1080/ Ağustos-Eylül 1669	Murat Paşa-yı Atik Medresesi
Tezkireci Ali Efendi-zâde Mehmed Efendi (Sâniye-i Rum Mehmed Paşa)	Recep 1084/Ekim- Kasım 1673	İbrahim Paşa-yı Cedid Medresesi
Hâcesi Mustafa Efendi	Şevval 1086/Aralık- Ocak 1675-1676	Rum Mehmed Paşa

Bağdadizade Abdullah Efendi	Ramazan 1087/Kasım-Aralık 1676	Haydarpaşa Medresesi
Tezkireci Abdülhalim Efendi	Şaban 1088/Eylül-Ekim 1677	Diyarbakır Kadılığı
Şâmî Hüseyin Efendi	Şaban 1090/Eylül-Ekim 1679	Kasım Paşa Medresesi
Gelibolulu Şeyhî Mehmed Efendi (Ankaravî Efendi Şeyhîsi) (Sâniye-i Rum Mehmed Paşa)	Muharrem 1091/Şubat-Mart 1680	Hayreddin Paşa Medresesi
Karabağî Yusuf Efendi	1091-1094/1681-1683	
Bekrîzâde Ahmed Efendi	Ramazan 1094/Ağustos-Eylül 1683	Mekke Kadılığı
Şaban Efendi	1094-1099/1683-1687	
Güzelhisârî Ahmed Efendi	Muharrem 1099/Kasım-Aralık 1687	Bursa Kadılığı
Damad Efendi-zâde Ahmed Efendi	1099-1102/1687-1691	
Tosyevî Mustafa Efendi	Recep 1102/Mart-Nisan 1691	
Örekezâde Tâbi'î Şeyhî Mehmed	1102-1105/1691-1693	
Ra'dî Mustafa Efendi	Safer 1105/Ekim 1693	Medine Kadılığı
Mutavvelci Mehmed Efendi	Zilkade 1106/Haziran-Temmuz 1695	Şeyhülislam Zekeriyya Efendi Medresesi
Silistrelî Müfettiş Mehmed Efendi	Rebiülevvel 1110/Eylül-Ekim 1698	Medine Kadılığı
Saray Hocası Celeb Receb Efendi	Şaban 1112/Ocak-Şubat 1701	Şeyhü'l-İslam Mu'îd Ahmed Efendi Medresesi
Seyyid Mehmed Efendi	1112-1115/1701-1703	
Resul Efendi Mülazımı Mahmud Efendi	1115 Rebiülahir/Ağustos-Eylül 1703	Medine Kadılığı
Edirneli Murtaza Efendi Birâder-zâdesi Mehmed Efendi	Rebiülahir 1116/Ağustos 1704	Rum Mehmed Paşa Medresesi
Nev'î-zâde Mehmed Salih Efendi	1116-1123/1704-1711	

Müderriş-zâde A'reç Abdullah Efendi	Ramazan 1123/Ekim-Kasım 1711	Kara Çelebi-zâde Mahmud Efendi Medresesi
Mehmed Aziz Efendi	1123-1129/1711-1717	
Mahmud Çavuş-zâde İbrahim Efendi	Muharrem 1129/Aralık-Ocak 1716-1717	Şeyhülislam Yahya Efendi Medresesi
Sahhaf Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Said Efendi	1129-1134/1717-1722	
Vâsif Mehmed Efendi	Şaban 1134/Mayıs- Haziran 1722	Şah Sultan Medresesi
Sirkeci-zâde Mülazımı İbrahim Efendi	1138/1725-1726	

Kara Çelebizade Ebu'l-Fazl Mahmud Efendi: 997'de doğan Ebu'l-Fazl Mahmud Efendi'nin dedesi Hüsam, babası Kara Çelebizade Mehmed Efendi'dir. Şeyhülislam Ebu'l-Meyamin Mustafa Efendi'den mülazım olmuş ve ilk olarak İstavroz'daki Abdullah Ağa Medresesi'nde kırk akçe ile göreve başlamış, daha sonra hariç rütbesine yükselmiştir. Ramazan 1020'de Koca Mustafa Paşa, Zilkade 1022'de Rum Mehmed Paşa, Zilhicce 1023'de Mustafa Ağa, Ramazan 1025'de Sahn medresesi müderrişisi olmuştur. Bu görevde iken babasıyla beraber hac vazifesini ifa etmiştir. Daha sonra Ramazan 1026'da Edirne'deki Darül-Hadis, Zilhicce 1027'de Haseki Sultan, Şaban 1028'de Sultan Selim Kadim, Safer 1030'da Süleymaniye Medresesi müderrişisi oldu. Daha sonra kadılık görevine geçerek Recep 1031'de Yenişehir, 9 Safer 1034'te Şam, 24 Safer 1034'te Mekke, Ramazan 1034'te ikinci kez Şam, Cemazileyahir 1035'te Mısır, Recep 1039'da Edirne, Safer 1044'te İstanbul kadısı oldu. Recep 1045'te Anadolu Kazaskeri, Rebiyülevvel 1054'te Rumeli Kazaskeri, Zilkade 1056'da ikinci kez Rumeli kazaskeri oldu. Cemziyelevvel 1061'de kendisine önce Ankara kadılığı daha sonra Şevval 1062'de Galata kazası arpalık olarak verildi. Zilkade 1063'de vefat eden Ebu'l-Fazl Mahmud Efendi evinin yakınında inşa ettirmiş olduğu medresenin avlusuna defnedilmiştir.⁴¹

Bâkizade Abdurrahman Efendi: Abdülbâki Efendinin oğludur, Şeyhülislam Sunullah Efendi'den mülazım olarak Recep 1019'da hariç rütbesi ile Silivri'de Pîrî Paşa Medresesine atandı. Ramazan 1021'de Fethiye'de Sinan Paşa, Rebiülahir 1022'de Kabakulakzâde Mehmed Efendi Medresesi'ne,

⁴¹ Ali Uğur, *a.g.e.*, 149-151.

Cemaziyelevvel 1024'te Ali Paşa-yı Atik, Ramazan 1024'de Rum Mehmed Paşa, Rebiülevvel 1027'de Murad Paşa-yı Cedid, Muharrem 1029'da Sahn, Recep 1031'de Üsküdar Vâlîde Sultan, Zilhicce 1032'de Süleymaniye medresesi müderrisi oldu. Daha sonra kadılığa geçerek, Rebiülevvel 1033'de Halep kadısı olarak tayin edildi. 1034 Safer'inde bu görevinden mazul olarak Muharrem 1038'de Şam, Rebiülevvel 1039'da Kudüs, Cemaziyelahir 1042'de Mısır kadılığına tayin edildi. Safer 1044'de görevinden ayrılarak İstanbul'a döndü ve orada 1045 yılında vefat ederek Ebu Eyyüp Ensari haziresine defnedildi.⁴²

Sadıkzâde Hısm Abdullah Efendi: Aydın'ın Tire kasabasında doğan Sadıkzâde Hısm Abdullah Efendi, 40 akçelik bir medreseden mazul Şaban 1017'de hariç rütbesi ile Canbaziye medresesine atandı. Ramazan 1022'de Kasım Paşa, Rebiülahir 1027'de Rum Mehmed Paşa, Şaban 1028'de Ali Paşa-yı Atik, Şevval 1029'da Gazanfer Ağa, Rebiülevvel 1030'da Hadice Sultan, Recep 1031'de Sahn, Zilkade 1031'de Çorlu, Cemaziyelahir 1033'de Edirne'de Bayezidiye, Cemaziyelahir 1035'de Edirne'de Selimiye, Zilkade 1035'de Üsküdar'daki Vâlîde Sultan medresesi müderrisi oldu. Daha sonra kadılığa geçerek, Şaban 1037'de Medine, Şevval 1043'de Tire ve Muharrem 1053'te Konya kadısı olarak atandı ve buradan emekli oldu, kendisine Menemen Kazası arpalık olarak verildi. Sadıkzâde Hısm Abdullah Efendi'nin 1055 yılında öldüğü tahmin edilmektedir.⁴³

Gül Mustafa Efendi: İstanbul'da doğan Gül Mustafa Efendi Şaban 1015 tarihinde 40 akçelik bir medreseden mazul iken Nişancı Paşa-yı Atik Medresesi'ne atandı. Muharrem 1024'te Gebze'deki Mustafa Paşa, Zilhicce 1025'te Zal Paşa, Rebiülahir 1026'da Bursa'daki Orhaniye, Şaban 1028'de Rum Mehmed Paşa, Recep 1031'de Hadım Hasan Paşa, Recep 1032'de Hadice Sultan, Zilhicce 1032'de Sahn, Zilkade 1035'de Çorlu, Şevval 1038'de Edirne'deki Sultan Beyazıd Han, Rebiülevvel 1042'de yine Edirne'deki Sultan Selim Han, Ramazan 1042'de Sultan Selim-i Kadim, Safer 1044'te Süleymaniye Medresesi müderrisi oldu. Daha sonra kadılığa geçerek, Şaban 1045'de Sofya, Rebiülevvel 1051'de Manisa kadısı olarak atandı. Cemaziyelahir 1056'da vefat ederek Akseki Mescidi haziresine defnedildi.⁴⁴

⁴² Ali Uğur, *a.g.e.*, 24.

⁴³ Ali Uğur, *a.g.e.*, 86.

⁴⁴ Ali Uğur, *a.g.e.*, 90-91.

Feridun Efendi: El-Mevlâ Feridun Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1024 Rebiülevvel’inde Papazoğlu Medresesi’nde göreve başladı. 1028 Şaban’da Şahkulu, 1031 Receb’inde Rum Mehmed Paşa, 1035 Safer’inde Pîrî Paşa, 1036 gurre-i Ramazan’da Sahn medresesi müderrisi oldu. Günlük 80 akçe ile emekliye ayrılan Feridun Efendi, 1045 senesinde vefat etmiştir.⁴⁵

Pazarbaşızâde Mustafa Efendi: Şaban 1029’da hariç rütbesi ile Abdullah Ağa medresesine atandı. Recep 1032’de Papazoğlu, Cemaziyelahir 1033’de Hâfız Paşa, Safer 1035’de Rum Mehmed Paşa, Ramazan 1039’da Pîrî Paşa, Zilhicce 1040’da Sahn ve Cemaziyelahir 1041’de İznikmid’teki (Kocaeli) Sülayman Şah medresesi müderrisi oldu. Recep 1050’de vefat etmiştir.⁴⁶

Maraşî Abdürrahim Efendi: Maraşlı olan Abdurrahim Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1031 Receb’inde Silivri’deki Pîrî Paşa, 1038 Şaban’da Beşiktaşa’ki Sinan Paşa, 1039 Ramazan’ında Rum Mehmed Paşa medresesi müderrisi oldu. 1048 Zilhicce’de vefat etmiştir.⁴⁷

Sadreddinzâde Feyzullah Efendi: Dedesi Sadreddin eş-Şîrvânî, babası Sadreddinzâde Mehmed Emin Efendi olan Feyzullah Efendi 1008’lerin sonunda doğmuştur. Şevval 1038’de 40 akçelik bir medreseden mazul iken hariç rütbesi ile Yusuf Paşa medresesine atandı. Rebiülevvel 1042’de İbrahim Paşa-yı Atik, Ramazan 1043’de Kadirga Limanı’ndaki Mehmed Paşa, Cemaziyelahir 1044’de Edirne Kapısı’ndaki Mihrimah, Şaban 1045’de Sahn, Zilhicce 1048’de Rum Mehmed Paşa, Şevval 1049’da Mahmud Paşa, Recep 1050’de Zal Paşa Sultanı, Safer 1053’de Kara Mustafa Paşa, Recep 1055’de Süleymaniye medresesi müderrisi olmuştur. Safer 1057’de Mudurnu kazası kendisine arpalık olarak verilmiştir. Feyzî mahlası ile şiirler yazan ve Rebiülevvel 1067’de vefat eden Feyzullah Efendi, Üsküdar’da babasının türbesi yanına defnedilmiştir.⁴⁸

Sadreddinzâde Ruhullah Efendi (Ruhi): Ruhullah b. Mehmed Emin b. Sadreddin eş-Şîrvânî, Sultan IV. Murad Dönemi âlimlerinden olan Sadreddinzâde Mehmed Emin Efendi’nin oğludur. 1011 senesinde Şîrvan’da

⁴⁵ Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi’u’l-Fuzalâ Şeyhî’nin Şakâ’ik Zeyli*, (Haz. Doç. Dr. Ramazan Ekinci, Editör: Derya Örs), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2018, I, 255.

⁴⁶ Ali Uğur, *a.g.e.*, 57-58.

⁴⁷ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 285.

⁴⁸ Ali Uğur, *a.g.e.*, 187-188.

Şemah kasabasında dünyaya gelmiştir. 1022 tarihinde yine Rum Mehmed Paşa müderrislerinden kardeşi Feyzullah Efendi ile birlikte İstanbul'a gelmişlerdir. 40 akçeli bir medreseden mazul iken, 1038 Şevval'inde Çelebi Medresesi müderrisi olarak göreve başladı. Daha sonra 1042 Rebiülevvelinde Beşiktaş'taki Sinan Paşa, 1043 Ramazan'ında Kazasker Hasan Efendi, 1044 Safer'inde Mustafa Ağa, 1045 Şaban'ında Bursa'da Sultan Orhan medresesi müderrisi oldu ve buradan azledildi. 1049 Muharrem'inde Sahn-ı Seman, aynı sene Şevval ayında Üsküdar Rum Mehmed Paşa, 1050 Cemaziyelevvel'inde Çorlu, 1052 Zilkade'sinde Üsküdar Mihrimah, 1055 Safer'inde Üsküdar Vâlîde-i Atik, 1056 Rebiülahirinde Süleymaniye Medresesi müderrisi oldu. 1057 Rebiülahirinde Kudüs kadılığı görevi verildi. 1058 Receb'inde Halep, 1061 Cemaziyelevvelinde Mısır, 1066 Cemaziyelahir'inde Bursa kadısı oldu ve 1068 Recep'inde Menemen ve Foça kazaları arpalık olarak kendisine verildi. 1069 Zilhicce'sinde İstanbul kadısı oldu. 1070 Zilkade'sinde emekliye ayrılmış olan Ruhullah Efendinin vefatı trajik bir şekilde gerçekleşmiştir. Sadreddinzâde Ruhullah Efendi "ilm-i nücûmla ba'z-ı mugayyebatdan haber ve erkân-ı devlet ve vükelâ-yı saltanatun 'azl ü nasblarına müte'allik ekâzib şüyu'ı" sebebiyle 1071 Ramazan'ının dördüncü günü Beylikçi Vecdi Çelebi ve Konya abazası Mehmed Ağa ile birlikte idam edilmiştir. Rûhî mahlası ile şiirleri olan Ruhullah Efendi, şiirlerini divânında toplamıştır.⁴⁹

Erzurumî İbrahim Efendi, Canpulatzade Hoca Mülhemi: Erzurum'da doğan Erzurumî İbrahim Efendi, Safer 1039'da hariç rütbesi ile Başçı İbrahim Medresesine atandı. Zilhicce 1040'da Hüsrev Kethüda'nın Üla, Rebiyülevvel 1049'da Davud Paşa, Cemaziyelahir 1051'de Rum Mehmed Paşa, Muharrem 1053'de Kılıç Ali Paşa, Recep 1055'de Kadirga Limanı'ndaki Mehmed Paşa, Şevval 1056'da Şeyhülislam Zekeriya Efendi, Rebiyülahir 1057'de Sahn, Muharrem 1058'de Zal Paşa Sultanı, Ramazan 1060'da Kara Mustafa Paşa Medresesi müderrisi oldu. Matematik alanında meşhur olan Erzurumî İbrahim Efendi, medrese müderrisliği yanı sıra çeşitli bilimlerde tartışma konusu olmuş meseleler üzerine monografiler ile Rum ve Avrupa'lı kralların ayrıntılı tarihleri hakkında eserler yazmış çok yönlü bir kişiliktir. Ayrıca

⁴⁹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 828-831.

Mülhemi⁵⁰ mahlasıyla üç dilde şiirleri de bulunmaktadır. 17 Şevval 1060'da vefat etmiştir.⁵¹

Avnullah Efendi: 40 akçeli bir medreseden mazul iken, 1048 Şevval'inde Cezerî Kasım Paşa, 1053 Cemaziyelevvelinde Topkapı'daki Ahmed Paşa, 1054 Safer'inde Rum Mehmed Paşa medresesi müderrisi oldu. 1055 Receb'inde vefat etti.⁵²

Uşşakîzâde Fasihi Mehmed Efendi: Mevla Muhammed b. Abdülaziz ibn. eş-Şeyh Hüsameddin el-Uşâkî, IV. Sultan Murad Han dönemi âlimlerinden Uşşakîzâde Abdülaziz Efendi'nin oğludur. 40 akçeli bir medreseden mazul olup, 1047 Rebiülevvel'inde Cezerî Kasım Paşa Medresesi'nde müderris olarak göreve başlamıştır. 1048 Şevval'inde Nişancı Paşa-yı Cedid, 1050 Cemaziyelevvel'inde Zekeriya Efendi Medrese-i Sâniyesi, 1055 Receb'inde Rum Mehmed Paşa, 1057 Rebiülevvel'inde Zal Paşa, 1058 Muharrem'inde Sahn-ı Seman, 1059 Receb'inde Kalenderhane, 1061 Şaban'ında Hakaniyye-i Vefâ Medresesi müderrisi oldu. 1063 Şevval'inde Kudüs Kadılığı görevine tayin edilmiştir. Payas kasabasında vefat eden Uşşakîzâde Fasihi Mehmed Efendi'nin, Fasihî mahlası ile divanı bulunmaktadır.⁵³

Çâker Ağazâde Halil Efendi: Bir sipahi ağası olan Çâker Ağazâde'nin oğlu olan Halil Efendi, 40 akçeli bir medreseden ayrılmış iken 1051 Şaban'ında Habbaziyye Medresesi'nde müderris olarak göreve başlamıştır. 1056 Receb'inde Merdümüyye, 1057 Rebiülahir'inde Rum Mehmed Paşa, 1058 Zilhicce'sinde Şeyhülislam Yahya Efendi, 1061 Şaban'ında Sahn-ı Seman, 1062 Şaban'ında Mahmud Paşa Medresesi'nde müderris iken önce müsıla-ı Süleymaniye daha sonra hâmiş-i Süleymaniye rütbesini (payesini) almış ve aynı senenin Receb'inde Kudüs kadılığına geçmiştir. Yine aynı sene Şevval ayında Bursa payesiyle İzmir kadısı olmuş, 1068 Muharrem'inde Manisa kadılığı görevini yürütmüş ve aynı senenin Cemaziyelahir'inde azledilmiştir. 1072 Safer'inde Medine-i Münevvere payesiyle Üsküdar kadısı olmuş ve 1073 Muharrem'inde bu görevinden ayrılmıştır. 1076 Cemaziyelahir'inde tekrar Üsküdar kadılığına getirilmiş ve 1077 Safer'inde mazul olmuştur. 1085

⁵⁰ Christine Woodhead, "İbrahim Mülhemi", *DİA*, 2000, XXI, 323-324.

⁵¹ Ali Uğur, *a.g.e.*, 121-122.

⁵² Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 490

⁵³ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 718-721.

Şaban'ında Razlık Kazası kendisine arpalık olarak verilmiş ve 1089 Rebiülevvel'inde vefat etmiştir. Eserleri arasında fıkıh ile ilgili mecmualar bulunmaktadır.⁵⁴

Kasir Hasan Efendi: Kayseri'de doğan Kasir Hasan Efendi, Fikri Ahmed Efendi'den mülazım olmuş 40 akçelik bir medreseden mazul iken 1047'de İzmir'de Fâik Paşa Medresesi'ne müderris olarak atanmıştır. Zilhicce 1052'de Tûtî Latif, Safer 1054'te Hacı Hasanazade, Rebiülevvel 1058'de Fatma Sultan, Zilhicce 1058'de Rum Mehmed Paşa, Şaban 1061'de Fethiye'deki Sinan Paşa, Muharrem 1062'de Koca Mustafa Paşa, Ramazan 1065'te Sahn, Şevval 1065'te Edirne'deki Bayezidiye, Zilkade 1066'da Pîrî Paşa, Şevval 1067'de Siyavuş Paşa Sultanı, Safer 1068'de Esmahan Sultan Medresesi'nde müderris olarak görev yapmıştır. Daha sonra kadılığa geçerek Cemaziyelahir 1068'de Manisa, Muharrem 1073'te Medine, Cemaziyelahir 1080'de Konya ve Rebiülevvel 1098'de ikinci kez Konya kadısı olmuştur. 1 Zilhicce 1098'de İstanbul'da vefat etmiştir.⁵⁵

Ali Çelebizade Mehmed Efendi: Ali Çelebizade Ali Efendi'nin oğlu olan Mehmed Efendi'nin ne zaman doğduğu bilinmemektedir. Şeyhülislam Yahya Efendi'den mülazım olduktan sonra çeşitli medreselerde görev yapmış ve 40 akçelik bir medreseden mazul iken Şaban 1057'de Maktul Hasanpaşa Medresesi'ne müderris olarak tayin edilmiştir. Zilkade 1060'ta Nişancı Paşa-yı Atik, Cemaziyelahir 1061'de Rum Mehmed Paşa, Ramazan 1063'te Hoca Hayreddin, Şevval 1066'da Sahn, Recep 1067'de Gazanfer Ağa, Zilkade 1067'de Gevher Han Sultan, Şaban 1069'da Ebu Eyyüb Ensari, Safer 1072'de Süleymaniye Medresesi müderrisi oldu. Daha sonra Cemaziyelahir 1073'te Mekke kadılığına atanmıştır.⁵⁶ 1074 Cemaziyelahirinde vefat etmiştir.

Kasımzâde Abdullah Efendi: Kasımzâde Halebî Mehmed Efendi'nin oğlu olan Abdullah Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1058 Şaban'ında Süleyman Subaşı Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1062 Şaban'ında Bâlî Efendi, 1063 Ramazan'ında Rum Mehmed Paşa, 1067 Receb'inde Murad Paşa-yı Cedid, 1069 Muharrem'inde Sahn-ı Seman, aynı sene Cemaziyelahirinde Bursa'da Gazi Hüdavendigar, 1070

⁵⁴ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1137-1138.

⁵⁵ Ali Uğur, *a.g.e.*, 588-589; Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1316-1317.

⁵⁶ Ali Uğur, *a.g.e.*, 261-262.

Muharrem'inde Kadırğa Limanı'ndaki Mehmed Paşa, 1072 Safer'inde Gevher Han Sultan, 1073 Cemaziyelahir'inde Ebu Eyyüp Ensâri, 1073 Cemaziyelahir'inde Süleymaniye medresesi müderrisi oldu. 1075 Rebiülevvel'inde Kudüs kadılığına atanmıştır. 1076 Ramazan'ında mazul olmuş, 1081 Ramazan'ında Şam payesi ile İzmir kadılığı görevine gelmiş ve 1082 Rebiülahir'inde azl edilmiştir. 1084 Zilhicce'sinde Alakenise ve Hezargrad kazaları kendisine arpalık olarak verilmiştir. 1087 Şevval'inde Bursa payesi ile Şam kadılığına atanmış ve 1088 Zilkade'sinde buradan ayrılmıştır. 1090 Cemaziyelevvel'inde Bursa Yenişehir ve Pazarköyü kazaları arpalık olarak verildi. 1091 Ramazan'ında vefat etti ve Merdümüyye Medresesi civarına defnedildi.⁵⁷

Vânî Mehmed Efendi: Doğduğu şehre nisbetle Vanî ve Hoşâbî nisbeleriyle anılmıştır. Bazı kütüphane kataloglarında ve bibliyografik eserlerde Vankulu Mehmed Efendi ile (ö. 1000/1592) karıştırılmıştır. Mehmed Efendi'nin tahsil hayatına ilişkin ayrıntılı bilgilere yalnızca Uşşâkîzâde'nin *Hadâyiku'l-hakâyık fî Tekmiletî'ş-Şekâyık Zeyli* adlı eserinde rastlanır (vr. 269^b). Onun belirttiğine göre Mehmed Efendi, Hoşap kasabasından küçük yaşlarda ayrılıp Van'a gelerek ilim tahsiline burada başlamış, ardından Tebriz, Gence ve Karabağ'a gitmiştir. Karabağ'da hocası Molla Nûreddin Efendi'nin yanında on yıla yakın bir zaman kaldıktan sonra Erzurum'a geçmiş ve İstanbul'a gidinceye kadar orada yaşamıştır.⁵⁸ Mehmed Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1048 Şaban'ında Şahkulu Medresesi'nde göreve başladı. Daha sonra 1052 Şaban'ında Fethiye'deki Sinan Paşa, 1053 Cemaziyelevvelinde Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi oldu. 1054 Safer'inde Trablusşam kadılığı görevi verildi, 1055 Receb'de mazul iken, 1057 Safer'inde Diyarbakır kadısı oldu ve aynı sene azledildi. 1059 Rebiülahir'inde tekrar Diyarbakır kadısı olmuş ve 1060 Receb'inde bu görevinden ayrılmış ve 1062 Şaban'ında Bağdat kadısı olmuştur. 1063 Ramazan'ında emekliye ayrılmış, 1063 Şevval'inde vefat etmiştir.

Üsküdarî Şeyh Mahmud Efendi Kerimezâdesi Seyyid Mahmud Efendi: Mehmed Ağa'nın oğlu olan Seyyid Mahmud Efendi, Ramazan 1065'te 40 akçelik bir medreseden mazul iken hariç rütbesi ile Sitti Hatun

⁵⁷ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1193.

⁵⁸ Erdoğan Pazarbaşı, "Vanî Mehmed Efendi", *DİA*, 2003, XXVIII, 458-459.

Medresesi'ne atandı. Receb 1067'de Rum Mehmed Paşa, Ramazan 1067'de Tevkî-i Cafer Çelebi, Muharrem 1069'da ikinci kez Rum Mehmed Paşa medresesi müderrisi oldu. Rebiülevvel 1072'de aynı medreseye dâhil rütbesiyle atandıktan bir yıl sonra Muharrem 1073'te vefat etti.⁵⁹

Muharremzâde Abdullah Efendi: Hocasâde Abdullah Efendi'den mülazım olduktan sonra 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1062 Şaban'ında Süleyman Subaşı Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1066 Şaban'ında Kürkçübaşı, aynı sene Şevval ayında Nişancı Paşa-yı Atik, 1067 Ramazan'ında Rum Mehmed Paşa, 1069 Muharrem'inde Ali Paşa-yı Cedit, 1070 Zilkade'sinde Sahn-ı Seman, 1072 Safer'inde Aişe Sultan, 1073 Cemaziyelahir'inde Gevher Han Sultan, 1074 Cemaziyelahir'inde Sultan Selim-i Kadim, 1076 Cemaziyelahir'inde Medâris-i Süleymaniye Medresesi müderrisi oldu. Aynı sene Şevval ayında Yenişehir kadılığına atandı. 1083 Ramazan'ında Bursa, 1084 Receb'inde Mekke-i Mükerrreme kadılığı görevini yürüttü. 1085 Muharrem'inde vefat etti.⁶⁰

Üsküdarî Şeyh Mehmed Efendizâde Seyyid Mahmud Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1073 yılında görev süresinin dolması üzerine buradan ayrılmış ve yerine Nakibü'l-Eşraf Hocasâde es-Seyyid Osman Efendi atanmıştır.⁶¹

Nakibü'l-Eşraf Hocasâde es-Seyyid Osman Efendi: Hocasâde Abdullah Efendi'nin oğlu olan Osman Efendi, Bahâyî Mehmed Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1067 Receb'inde Hüsrev Paşa Medresesi'nde göreve başlamıştır. Daha sonra 1073 Muharrem'inde Rum Mehmed Paşa, 1076 Zilkade'sinde Kara Çelebi-zâde Mahmud Efendi, 1079 Rebiülevvel'inde Mehmed Ağa, 1080 Rebiülevvel'inde Sahn-ı Seman, aynı yıl Rebiülahir'inde Şeyhü'l-İslam Mu'id Ahmed Efendi, 1081 Muharrem'inde Murad Paşa-yı Atik, 1084 Rebiülahir'inde Şehzade Medresesi ve 1086 Cemaziyevvel'inde Süleymaniye Darülhadisî'nde müderris olmuştur. 1087 Zilhicce'sinde Halep kadılığı görevine gelmiş ve 1089 Rebiülahir'inde Bursa kadısı olmuştur. 1093 Cemaziyevvel'inde buradan azl olunup Bolu ve Konrapa kazaları kendisine arpalık olarak verilmiştir. Daha sonra 1094 Rebiülahir'inde Mekke kadılığına atanmış ve

⁵⁹ Ali Uğur, *a.g.e.*, 152.

⁶⁰ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1069-1070.

⁶¹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2159-2161.

1096 Muharrem'inde bu görevinden ayrılmıştır. Aynı sene Cemaziyevvel ayında İstanbul kadısı, 1098 Rebiülevvel'inde Anadolu payesi verilmiş, 1103 Muharrem'inde Anadolu kadısı, 1105 Zilkade'sinde Rumeli payesi ile Ankara kadısı, 1110 Şaban'inde ikinci kez Anadolu kadısı ve 1111 Rebiülevvel'inde Medine-i Münevvere kadısı olmuştur. 1112 Muharrem'inde vefat etmiş ve vasiyeti üzerine Hazret-i Peygamber'in kabri yakınlarında bir yere defnedilmiştir. Fıkıh ile ilgili çalışmaları olduğu bilinen Osman Efendi'nin bu eserleri müsveddelerde kalmıştır.⁶²

Karakaş Mehmed Efendi: Sakız adasında doğan Karakaş Mehmed Efendi, Reisületibba (Hekimbaşı) İsa Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçelik bir medreseden mazul iken ibtida-i hariç payesi ile Şevval 1048'de Kadı Mahmud Medrese'sine müderris olarak atanmıştır. Cemaziyevvel 1058'de ikinci kez Kadı Mahmud Medresesi'ne atanmış ve Receb 1061'de buradan mazul olmuştur. Şaban 1064'te Uç Baş, Şevval 1072'de Kepenekçi Sinan, Cemaziyelahir 1074'te Mesih Paşa, Cemaziyelahir 1076'da Hacı Hasanzade, Zilkade 1076'da Rum Mehmed Paşa, Zilhicce 1078'de Mustafa Ağa Medresesi'nde müderris olarak görev yapmıştır. Daha sonra kadılık mesleğine geçerek Cemaziyevvel 1079'da Sakız adası kadısı olmuştur. Bu görevinden Cemaziyevvel 1081'de mazul olan Karakaş Mehmed Efendi Zilkade 1081'de vefat etmiş ve Eyüp'teki Vâlîde Sarayı yakınlarında defnedilmiştir.⁶³

Minkârizâde Abdullah Efendi: Minkârizâde Yahya Efendi'nin oğlu olan Abdullah Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1078 Zilhicce'sinde Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1079 Safer'inde Gazanfer Ağa medresesi müderrisi olmuş ve aynı yıl Rebiülevvel'inde azledilmiştir. 1080 Muharrem'inde Sahn-ı Seman, 1083 Muharrem'inde İstanbul'daki Vâlîde Sultan Medresesi müderrisi olmuştur. Aynı yıl Rebiülevvel'inde Selanik kadısı olmuş ve 1084 Cemaziyevvel'inde İstanbul payesi ile azledilmiş ve aynı yılın Receb ayında Bursa kadısı olmuş ve 1085 Ramazan'ında Edremit, Bayındır ve Begbazarı kazaları kendisine arpalık olarak verilmiştir. 1099 Cemaziyelahir'inin yirmi altıncı günü vefat etmiş ve Üsküdar'da defnedilmiştir.⁶⁴

⁶² Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2159-2161.

⁶³ Ali Uğur, *a.g.e.*, s.364-365; Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1013.

⁶⁴ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1795-1796.

Halil Efendi: İstanbullu olan Halil Efendi, Seyhülislam Mu'îd Ahmed Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçelik bir medreseden mazul iken 1063 Zilkade'sinde Zeynüddin Medesesi'nde göreve başlamıştır. 1067 Receb'inde Defterdar Ahmed Çelebi, 1068 Receb'inde Dizdariyye, aynı yıl Zilkade'sinde Sâniye-i Kasım Paşa, 1072 Şevval'inde Şahkulu, 1076 Cemaziyelahir'inde Ulâ-yı Mesih Paşa, 1079 Safer'inde Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi olmuş ve aynı yıl Rebiülahir'inde vefat etmiştir.⁶⁵

Zeki Ahmed Efendi: Sahn medresesi müderrislerinden İzzetî Şeyh Mehmed Efendi'den mülazım olduktan sonra 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1072 Şevval'inde Taht Kadı Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1075 Ramazan'ında Nallı Mescid yakınlarındaki Mehmed Ağa Darülhadisi, 1077 Ramazan'ında Hasan Efendi, 1079 Rebiülevvel'inde Şeyhülislam Ahizâde Hüseyin Efendi, aynı yıl Rebiülahir'inde Rum Mehmed Paşa, 1080 Rebiülahir'inde Şeyhülislam Yahya Efendi, 1081 Muharrem'inde Nişancı Paşa-yı Cedid, aynı yıl Zilhicce'sinde Sahn-ı Seman, 1083 Muharrem'inde Hankâh, 1085 Safer'inde Aîşe Sultan, 1088 Şaban'ında Kara Mustafa Paşa Medresesi müderrisi olmuştur. 1093 Receb'inde Kudüs Kadısı olmuş ve 1094 Zilhicce'sinde mazul olmuştur. Eserleri içerisinde, Zeki mahlası ile yazdığı beyitleri vardır.⁶⁶

Sahhaf Mehmed Efendi (Kabasakal Mehmed Efendi): Alâ'îye (Alanya) şehrinde doğan Sahhaf Mehmed Efendi, Fâzıl Karazâde Minkârîzâde Efendi'den mülazım olduktan sonra 40 akçelik bir medreseden mazul iken Şevval 1072'de Ebü-l Fâzıl Mahmud Efendi Medresesi'nde müderris olarak göreve başladı. Cemaziyelahir 1074'te Firüz Ağa, Cemaziyelahir 1076'da Kanlıca'daki İskender Paşa, Rebiyülevvel 1079'da Fatıma Sultan, Rebiyülahir 1080'de Rum Mehmed Paşa, Muharrem 1083'te Nişancı Paşa-yı Cedid, Rebiyülevvel 1084'te Sahn, Ramazan 1085'te Edirne Kapıdaki Mihrimah, Şevval 1086'da Murat Paşa-yı Atik medreselerinde müderris olarak görev yapmıştır. 1088'de hacca gitmiş ve Muharrem 1089'da Medine'de vefat etmiştir.⁶⁷

Tezkireci Ali Efendi-zâde Mehmed Efendi: Kara Çelebi-zâde Mahmud Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1084

⁶⁵ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 963-964.

⁶⁶ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 257-1258.

⁶⁷ Ali Uğur, *a.g.e.*, s.454; Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1134-1135.

Receb'inde Sâniye-i Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1091 Muharrem'inde Dizdariyye, 1095 Safer'inde Tevki'i Cafer Çelebi, 1096 Rebiülahir'inde İbrahim Paşa-yı Cedit Medresesi müderrisi olmuştur. 1097 Rebiülahir'inde vefat etmiştir.⁶⁸

Alahoz (Alagöz?) Hocası Mustafa Efendi: Mustafa Efendi, 13 Muharrem 1075'te 40 akçelik bir medreseden mazul iken ibtida-i hariç rütbesi ile Çivizade Efendi Darülhadisine tayin edilmiştir. Rebiülahir 1080'de Edirne Kapısındaki Mehmed Paşa, Recep 1084'te Perviz Efendi, Şevval 1086'da Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi oldu. Defteremini Alahoz Mehmed Efendi'nin hocası olan Mustafa Efendi, Ramazan 1087'de vefat etti.⁶⁹

Bağdadizâde Abdullah Efendi: Bağdadi Ahmet Efendi'nin oğlu olan Bağdadizâde Abdullah Efendi, Molla Çelebi'den mülazım olmuştur. 40 akçelik bir medreseden mazul iken Muharrem 1076'da hariç rütbesi ile Çoban Çavuş Medresesi'nde göreve başladı. Cemaziyelahir 1079'da Mimar Sinan, Ramazan 1085'te Hadım Hasanpaşa, Ramazan 1086'da Şeyhülislam Ahizâde Hüseyin Efendi, Ramazan 1087'de Rum Mehmed Paşa, Şaban 1088'de Haydarpaşa Medresesi müderrisi oldu. Safer 1089'da vefat etti.⁷⁰

Tezkireci Abdülhalim Efendi: Seydişehir'de doğan Tezkireci Abdülhalim Efendi, İstanbul'a gelmiş ve İzzetî Şeyh Mehmed Efendi'ye intisab etmiş ve ondan mülazım olmuştur. 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1079 Zilkade'sinde İzzetî Efendi Darülhadisi'nde göreve başlamıştır. 1085 Ramazan'ında Tevki'i Cafer Çelebi, 1086 Şevval'inde Hasan Efendi, 1088 Şaban'ında Rum Mehmed Paşa, 1090 Şaban'ında Hayreddin Paşa, 1092 Receb'inde Sahn-ı Semaniyye Medresesi'nde müderris olmuştur. 1094 Muharrem'inde Belgrad kadılığı görevine gelmiş ve daha sonra 1100 Muharrem'inde Manisa, 1104 Şevval'inde Diyarbakır kadılığı yapmıştır. 1105 Cemaziyelevvel'inde vefat etmiştir.⁷¹

Şâmî Hüseyin Efendi: El-Mevlâ Hüseyin ibnü's-Şeyh Mehmed bin Cemalüddin, Şamlı olması dolayısıyla Şâmî Hüseyin Efendi ismiyle meşhur olmuştur. 40 akçeli bir medreseden mazul iken, 1083 Cemaziyelahir'inde Havass-ı Mahmud Paşa, 1084 Cemaziyelahir'inde Magnisalı Çelebi, 1087

⁶⁸ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1286.

⁶⁹ Ali Uğur, *a.g.e.*, s.440-441; Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1113-1114.

⁷⁰ Ali Uğur, *a.g.e.*, s.458; Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1138-1139.

⁷¹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1963.

Ramazan'ında Zeynî Çelebi, 1088 Rebiülevvel'inde Bâlî Efendi, 1089 Rebiülevvel'inde Sâniye-i Hüsrev Kethuda, 1090 Şaban'ında Rum Mehmed Paşa, 1092 Cemaziyelevvel'inde Haydar Paşa, 1093 Zilhicce'sinde Sahn, 1094 Şevval'inde Sinan Paşa Darülhadisi ve 1099 Cemaziyelevvel'inde Kasım Paşa Medresesi müderrisi olmuştur. İlmiyle tanınmış olan Şâmî Hüseyin Efendi, 1100 Cemaziyelevvel'inde vefat etmiştir.⁷²

Gelibolulu Şeyhî Mehmed Efendi (Ankaravî Efendi Şeyhisi): Ankaravî Mehmed Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1091 Muharrem'inde Sâniye-i Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1094 Ramazan'ında Said Efendi, 1096 Şaban'ında Nişancı Paşa-yı Atik Medresesi müderrisi, 1097 Zilkade'sinde fetva emini, 1099 Muharrem'inde Hayreddin Paşa Medresesi müderrisi olmuş ve aynı yıl Şevval ayında vefat etmiştir.⁷³

Karabağî Yusuf Efendi: Rum Mehmed Paşa Müderrisi iken 1094 Ramazan ayında görev süresi dolması üzerine yerine Bekrizâde Ahmed Efendi müderris olarak atanmıştır.⁷⁴

Bekrîzâde Ahmed Efendi: Şeyhülislam Esîrî Mehmed Efendi'den mülazım olmuş, 40 akçeli bir medreseden mazul iken Çakmakıyye Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1094 Receb'inde Kethudâ, aynı yıl Ramazan'ında Rum Mehmed Paşa, 1095 Cemaziyelahir'inde Pîrî Paşa, 1096 Şaban'ında Semaniyye, 1098 Rebiülevvel'inde tekrar Pîrî Paşa, 1099 Şaban'ında Şah Sultan Medresesi müderrisi oldu. 1102 Receb'inde Medine kadılığı görevine gelmiş ve 1104 Zilkade'sinde Şam kadısı, 1109 Muharrem'inde Bursa kadısı, 1110 Rebiülahir'inde Kars-ı Zü'l-Kadriyye kadısı, 1110 Muharrem'inde Bigadiç kadısı, 1115 Rebiülahir'inde Mekke kadısı olmuştur. 1117 Muharrem'inde azlolunmuş ve aynı yıl Safer ayında vefat etmiştir.⁷⁵

Şaban Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1099/1687 yılında görev süresi dolması üzerine buradan ayrılmış ve yerine Güzelhisârî Ahmed Efendi atanmıştır.⁷⁶

⁷² Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1823-1824.

⁷³ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 1804.

⁷⁴ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2375.

⁷⁵ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2374-2376.

⁷⁶ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2100-2101.

Güzelhisârî Ahmed Efendi: Güzelhisar kasabasında doğan Ahmed Efendi, Minkârizâde Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medresede mazul iken 1093 Zilhicce'sinde Zeynî Çelebi Medresesi'nde müderris olarak göreve başlamıştır. 1097 Zilhicce'sinde Fudayl Efendi, 1099 Muharrem'inde Rum Mehmed Paşa, aynı sene Şevval ayında Sahn, 1101 Rebiülevvel'inde yine Sahn, aynı yıl Şaban ayında Darülhadis-i Süleymaniye Medresesi müderrisi olmuştur. 1102 Şevval'inde Selanik kadısı olmuş ve 1103 Receb'inde Galata kadılığına, 1108 Receb'inde Bursa kadılığına tayin edilmiştir. Bursa kadısı iken hakkında yapılan şikayetler neticesinde 1109 Muharrem'inde azledilmiş ve aynı yıl vefat etmiştir.⁷⁷

Damad Efendizâde Ahmed Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1102/1691 yılında görev süresi dolması üzerine yerine Tosyevî Mustafa Efendi müderris olarak atanmıştır.⁷⁸

Tosyevî Mustafa Efendi: Anadolu'nun Tosya kasabasında doğan Mustafa Efendi, Fındıklı Musazâde Abdülbâki Efendi'den 1081 Muharrem'inde Sahn Medresesi'nde mülazım olmuş ve çeşitli önemli medrese ve hocalardan uzunca bir süre eğitim almıştır. 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1090 Safer'inde Çoban Çavuş Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1095 Safer'inde Ma'lül-zâde, 1098 Receb'in Tevki'i Cafer Çelebi, 1099 Şaban'ında Kadıasker Mustafa Efendi, 1100 Şevval'inde Haydar Paşa, 1102 Receb'inde Rum Mehmed Paşa, aynı yıl Şaban ayında Gazanfer Ağa Medresesi müderrisi olmuştur. 1104 Rebiülahir'inde Tokat kadılığı görevine gelmiştir. 1108 Muharrem'inde Bağdat kadısı olmuş ve 1110 Muharrem'inde azlolunmuştur. 1112 Cemaziyelahir'inde Kudüs kadısı olmuş ve 1114 Safer'inde buradan ayrılmıştır. 1117 Cemaziyelahir'inde Sapanca kazası kendisine arpalık olarak verildi. Aynı yıl Zilkade'sinde Mekke payesiyle Mısır kadısı olarak 1119 Safer'inde buradan mazul olmuştur. 1121 Rebiülevvel'inde Cısr-i Ergene kazası arpalık olarak verilmiş ve 1124 Şevval'inde Edirne kadısı olmuştur. Daha sonra buradan azledildi ve 1126 Receb'inde kendisine Menemen ve Foça kazaları arpalık olarak verildi. 1128 Şevval'inde İstanbul kadısı, 1135 Safer'inde Konya kadısı, aynı yıl

⁷⁷ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2100-2101.

⁷⁸ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3031-3034.

Cemaziyelevvel'inde Anadolu Kazaskeri olmuş ve yine aynı yılın Şevval ayında vefat etmiştir. Naaşı Keskin Dede Mezarlığı'na defnedilmiştir.⁷⁹

Örekzâde Tâbi'i Şeyhî Mehmed: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1105/1693 yılında görev süresi dolması üzerine yerine Ra'dî Mustafa Efendi müderris olarak atanmıştır.⁸⁰

Ra'dî Mustafa Efendi: İznikmid kasabasında doğmuş olan Mustafa Efendi, Minkârî-zâde Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medresede mazul iken 1094 Ramazan'ında Hûb-yâr medresesinde müderris olarak göreve başlamıştır. 1099 Cemaziyelevvel'inde Hâfız Paşa, 1102 Receb'inde Hasan Efendi, 1105 Safer'inde Rum Mehmed Paşa, 1106 Zilkade'sinde Semaniyye, 1108 Cemaziyelahir'inde Siyavuş Paşa Sultanı, 1110 Zilhicce'sinde Bayram Paşa, 1114 Muharrem'inde Üsküdar Valide Sultan, 1116 Rebiülahir'inde İstanbul'da Vâlîde Sultan Medresesi müderrisi olmuştur. 1117 Rebiülevvel'inde Medine kadılığı görevine gelmiş ve bir sene sonra 1118 Zilhicce'sinde vefat etmiştir.⁸¹

Mutavvelci Mehmed Efendi: 1106 Zilkade'sinde Ra'dî Mustafa Efendi hizmetindeyken Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medresede mazul iken, 1115 Cemaziyelahir'inde Dâye Hatun Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1118 Zilkade'sinde Abdurrahman Paşa, 1120 Zilhicce'sinde Sütlüce'deki Mehmed Ağa, 1123 Cemaziyelahir'inde Şahkulu, 1127 Muharrem'inde Sahn itibarıyla Emre Hoca, 1129 Rebiülevvel'inde Sahn-ı Semaniyye, aynı yıl Cemaziyelevvel'inde Şeyhülislam Zekerriyya Efendi Medresesi müderrisi olmuştur. 1131 Safer'inde Saray-ı Atik'de teberdârân hocalığına tayin edilmiş ve aynı yılın Ramazan ayında vefat etmiştir. Ebu'l-Feth Sultan Mehmed Han Camii-i Şerifi'nde 'Mutavvel'⁸² dersleri verdiği için bu unvanla anılmıştır.⁸³

Silistrelî Müfettiş Mehmed Efendi: Rumeli'de doğmuş olan Mehmed Efendi, Müfettiş İbrahim Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1098 Cemaziyelevvel'inde Yarhisar Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1103 Cemaziyelevvel'inde Ümmü'l-veled, 1105 Safer'inde

⁷⁹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3031-3034.

⁸⁰ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2395-2396.

⁸¹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2395-2396.

⁸² Mehmet Sami Benli, "El-Mutavvel bkn. Miftâhu'l-Ulûm", *DİA*, XXX, 20-21.

⁸³ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2936-2938.

Kadiasker Mustafa Efendi, 1110 Rebiülevvel'inde Rum Mehmed Paşa, 1112 Şaban'ında Sahn-ı Semâniyye, 1113 Safer'inde Şeyhülislam Minkârizâde Efendi, 1115 Rebiülahir'inde Sinan Paşa Medresesi müderrisliği, 1116 Muharrem'inde Haremeynü'ş-Şerîfeyn evkafı müfettişliği, 1117 Receb'inde Medrese-i Şehzâde müderrisliği yapmıştır. 1118 Zilkade'sinde Medine kadılığına gelmiş ve 1119 Zilhicce'sinde vefat etmiştir. Aynı zamanda hâfız olan Mehmed Efendi, fıkıh ilmiyle meşhur olmuştur.⁸⁴

Saray Hocası Celeb Receb Efendi: Receb Efendi, Ankaravî Mehmed Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medresede mazul iken 1098 Rebiülahir'inde Eyyühüm Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1100 Safer'inde Rerviz Efendi, aynı sene Cemaziyelevvel'inde Monla Kırımî, 1106 Safer'inde Abdurrahman Paşa, 1108 Cemaziyelahir'inde Molla Gürânî, 1112 Şaban'ında Rum Mehmed Paşa, 1114 Safer'inde Semaniyye, 1115 Rebiülahir'inde Şeyhü'l-İslam Mu'id Ahmed Efendi Medresesi müderrisi olmuş ve bir sene sonra 1116 Muharrem'inde vefat etmiştir.⁸⁵

Seyyid Mehmed Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1115/1703 yılında görev süresi dolması üzerine yerine Resul Efendi Mülazımı Mahmud Efendi müderris olarak atanmıştır.⁸⁶

Resul Efendi Mülazımı Mahmud Efendi: 40 akçeli bir medreseden mazul iken, 1090 Şevval'inde Dersiyeye-i Molla Gürani'de göreve başlamıştır. 1103 Ramazan'ında Sûfi Mehmed Paşa Darülhadisi, 1106 Muharrem'inde Sâniye-i Mesih Paşa, 1109 Rebiülahir'inde Fatma Sultan, 1114 Safer'inde Kadiasker Mustafa Efendi, 1115 Rebiülahir'inde Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi olmuştur. Aynı yılın Receb ayında Sofya kadılığına atanmış ve 1117 Şevval'inde buradan ayrılmıştır. 1122 Safer'inde Hazret-i Ebu Eyyüb-i Ensâri kadısı olmuş ve 1123 Rebiülevvel'inde azlolunmuştur. 1128 Safer'inde Medine kadılığına gelmiş ve 1130 Muharrem'inde buradan ayrılmıştır. Aynı yılın Receb ayında Tagardı ve İvrindi kazaları arpalık olarak kendisine verildi. 1131 Zilhicce'sinde vefat etmiş ve Edirnekapı'da defnedilmiştir.⁸⁷

⁸⁴ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2435-2436.

⁸⁵ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2353.

⁸⁶ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2940-2942.

⁸⁷ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2940-2942.

Edirneli Murtaza Efendi Birâder-zâdesi Mehmed Efendi: Mehmed Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1098 Receb'inde Sâbi'a-i Sarây-ı Galata Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1101 Rebiülevvel'inde Muharrem Ağa, 1106 Muharrem'inde Kadı Mahmud, 1115 Rebiülahir'inde Ümmü'l-veled, 1116 Rebiülahir'inde Rum Mehmed Paşa medresesi müderrisi olmuştur. 1118 Cemaziyelevvel'inin yirmi yedinci günü vefat etmiştir.⁸⁸

Nev'izâde Mehmed Salih Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1123/1711 yılında görev süresi dolması üzerine yerine Müderriszâde A'reç Abdullah Efendi müderris olarak atanmıştır.⁸⁹

Müderris-zâde A'reç Abdullah Efendi: Şaban-zâde Mehmed Efendi'den mülazım olmuş olan Abdullah Efendi, 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1106 Receb'inde Dersiyye-i Halil Ağa'da göreve başlamıştır. 1115 Cemaziyelahir'inde Hurremiyye, 1117 Ramazan'ında Behramiyye, 1120 Safer'inde Başçı İbrahim, 1123 Ramazan'ında Rum Mehmed Paşa, 1126 Rebiülevvel'inde Sahn-ı Semaniyye, 1127 Muharrem'inde Kara Çelebi-zâde Mahmud Efendi Medresesi müderrisi olmuştur. Aynı yılın Rebiülevvel'inde vefat etmiş ve Tokmaktepe mezarlığına defnedilmiştir.⁹⁰

Mehmed Aziz Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1129/1716-1717 yılında görev süresi dolması üzerine yerine Mahmud Çavuşzâde İbrahim Efendi müderris olarak atanmıştır.⁹¹

Mahmud Çavuş-zâde İbrahim Efendi: 1099 tarihinde Şeyhülislam Debbağzâde Mehmed Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1112 Cemaziyelevvel'inde Çoban Çavuş Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1116 Rebiülahir'inde Şeyh Muhyiddin el-Kocevî, 1119 Receb'inde Cafer Çelebi, 1122 Receb'inde ikinci kez Şeyh Muhyiddin el-Kocevî, 1126 Rebiülevvel'inde Hâfız Paşa, 1129 Muharrem'inde Rum Mehmed Paşa, aynı sene Cemaziyelahir'inde Sahn, 1130 Şevval'inde Pîrî Paşa, 1132 Zilkade'sinde Bayram Paşa, 1135 Rebiülevvel'inde Şeyhülislam Yahya Efendi Medresesi müderrisi olmuş ve aynı yıl Şevval ayının yirmi üçüncü gecesi vefat etmiştir.⁹²

⁸⁸ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2402.

⁸⁹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2611-2612.

⁹⁰ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 2611-2612.

⁹¹ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3030-3031.

⁹² Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3030-3031.

Sahhaf Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Said Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken 1134/1722 yılında görev süresi dolması üzerine yerine Vâsıf Mehmed Efendi müderris olarak atanmıştır.⁹³

Vâsıf Mehmed Efendi: 1103 tarihinde Şeyhülislam Ebu Said-zâde Feyzullah Efendi'den mülazım olmuş ve 40 akçeli bir medreseden mazul iken 1119 Safer'inde Firuz Ağa Medresesi'nde göreve başlamıştır. 1123 Receb'inde Manisalı Çelebi, 1127 Muharrem'inde Abdurrahman Paşa, aynı yıl Zilhicce'sinde Hadım Hasan Paşa, 1130 Şevval'inde Fevziyye-i Osmanzâde, 1131 Safer'inde Cafer Ağa, 1133 Zilhicce'sinde Sahn-ı Semaniyye, 1134 Şaban'ında Rum Mehmed Paşa, 1136 Zilkade'sinde Şah Sultan Medresesi müderrisi olmuştur. Bu görevdeyken 1137 Şevval'inde vefat etmiş ve Nişancı Paşa-yı Atık Cami'i Şerif yakınlarındaki Şeyh Murad Efendi Türbesi civarına defnedilmiştir.⁹⁴

Sirkeciâde Mülazımı İbrahim Efendi: Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisi iken Acem Seyyid Ömer Efendi'nin vefatı üzerine 1138/1725-26 tarihinde Siyavuş Paşa Sultanı Medresesine atanmıştır. Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne ne zaman atandığı bilinmemektedir.⁹⁵

Anadolu Kazaskerliği Ruznamçelerine Göre Rum Mehmed Paşa Medresesi Müderrisleri

Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne tayin edilen müderrislerin kayıtlarını takip edebileceğimiz kaynaklardan biri de Anadolu Kazaskerliği ruznamçeleridir. Anadolu kazaskerleri tarafından tutulan ruznamçeler maalesef ancak 17. yüzyılın ikinci yarısından başlamaktadır. 1666 yılından önceki ruznamçeler günümüze ulaşmamıştır. Medrese kayıtlarını ihtiva eden ruznamçeler 1734 yılında son bulmaktadır. Bu tarihten itibaren müderris tayinleri farklı bir defter serisine kaydedilmiş olmalıdır. Anadolu Kazaskerliği ruznamçe kayıtları daha çok Bursa, Üsküdar, İznik ve İzmit medreselerine tayin edilen müderrislerle ilgilidir.

Tablo 3. Anadolu Kazaskerliği Ruznamçelerine Göre Rum Mehmed Paşa Medresesi Müderrisleri

⁹³ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3118-3119.

⁹⁴ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3118-3119.

⁹⁵ Şeyhî Mehmed Efendi, *a.g.e.*, 3135.

Müdürrisin Adı	Atama Tarihi	Önceki Görev Yeri
Mevlânâ Hamid	1 Muharrem 1131/24 Kasım 1718	Zeyniyye Medresesi
Mevlânâ Mehmed	1 Rebiulevvel 1131/22 Ocak 1719	Hüsrev Paşa Medresesi
Mevlânâ Osman ibn-i el-Hac Mustafa	1 Receb 1131/20 Mayıs 1719	Hüsrev Paşa Medresesi
Mevlânâ İsmail bin Mehmed	1 Ramazan 1131/18 Temmuz 1719	Fahriye Medresesi
Mevlânâ Mehmed bin eş-Şeyh Yahya	1 Muharrem 1132/14 Kasım 1719	Eyyühüm Medresesi
Mevlânâ Hüseyin	1 Cemaziyelahir 1133/30 Mart 1721	Ahmed Efendi Medresesi
Mevlânâ Hasan	1 Cemaziyelahir 1133/30 Mart 1721	İvaz Efendi Medresesi
Mevlânâ Derviş Ali	1 Safer 1134/21 Kasım 1721	Hürremiye Medresesi
Mevlânâ Süleyman	1 Zilkade 1134/13 Ağustos 1722	Haydar Paşa Medresesi
Mevlânâ Mehmed	1 Zilkade 1134/13 Ağustos 1722	Emin-i Ganem Medresesi
Mevlânâ Mustafa	1 Receb 1135/07 Nisan 1723	Hayreddin Medresesi
Mevlânâ Mustafa	1 Zilhicce 1135/02 Eylül 1723	Sadık Bey Medresesi
Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Sadık	1 Receb 1136/26 Mart 1724	Receb Paşa Medresesi
Mevlânâ İbrahim	1 Receb 1136/26 Mart 1724	Behramiye Medresesi
Mevlânâ Mehmed	1 Zilhicce 1136/22 Ağustos 1724	Efdaliye Medresesi
Mevlânâ Mehmed Emin	1 Zilhicce 1136/22 Ağustos 1724	Mehmed Ağa Medresesi

Mevlânâ Yusuf	es-Seyyid	1 Safer 1137/20 Ekim 1724	Lütfi Paşa Medresesi
Mevlânâ Halil	es-Seyyid	1 Rebiulahir 1137/18 Aralık 1724	Sinan Paşa Medresesi
Mevlânâ Mustafa	İbrahim bin	1 Receb 1137/16 Mart 1725	Bayram Paşa Medresesi
Mevlânâ İbrahim		1 Şevval 1137/13 Haziran 1725	Sadi Efendi Medresesi
Mevlânâ Sirâceddin		1 Rebiulevvel 1138/07 Kasım 1725	Nuh Efendi Medresesi
Mevlânâ Osman		1 Safer 1139/28 Eylül 1726	Mehmed Ağa Medresesi
Mevlânâ Hamza		1 Şevval 1139/22 Mayıs 1727	Ishak Ağa Medresesi
Mevlânâ Ahmed el-İstanbulî	Osman bin	1 Zilkade 1139/20 Haziran 1727	Lütfi Çelebi Medresesi
Mevlânâ Mustafa el-Bosnevî	Yusuf bin	1 Muharrem 1140/19 Ağustos 1727	Hüsrev Paşa Medresesi
Babadâğlı Mevlânâ es-Seyyid Süleyman bin Hasan		1 Muharrem 1140/19 Ağustos 1727	Rüstem Paşa Medresesi
Bayramlı kasabasından Mevlânâ Hasan bin Ali		1 Muharrem 1140/19 Ağustos 1727	Eyyühüm Medresesi
Mevlânâ Bahî ibn-i Osman el-İstanbulî	Mehmed	1 Rebiulevvel 1140/17 Ekim 1727	Lütfi Paşa Medresesi
Mevlânâ Mustafa		1 Rebiulevvel 1140/17 Ekim 1727	Hüseyin Paşa Medresesi
Mevlânâ Ataullah	Bahâeddin	1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727	Hayreddin Paşa Medresesi
Mengenli Mahmud bin Mustafa	Mevlânâ	1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727	Firuz Ağa Medresesi
Mevlânâ Süleyman	Abdullah bin	1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727	Merdümiyye Medresesi
Antakyalı Mevlânâ Mustafa bin Mehmed	Hâfız	1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727	Abdürrahim Medresesi

Selanikli Mevlânâ Osman bin el-Hac Mehmed	1 Rebiulahir Kasım 1727	1140/16	Molla Kırımî Medresesi
İstanbul Mevlânâ Hasan bin Abdullah	1 Rebiulahir Kasım 1727	1140/16	Bali Paşa Medresesi
Mevlânâ Yahya	1 Cemaziyelevvel Aralık 1727	1140/15	Esad Efendi Medresesi
Mevlânâ Mehmed bin Mehmed	1 Şaban 1140/13 Mart 1728		Sayyadbaşı Medresesi
Mevlânâ Mustafa bin İdris	1 Şaban 1140/13 Mart 1728		Hayreddin Paşa Medresesi
İstanbul Mevlânâ Abdulvehhab bin İbrahim	1 Ramazan 1728	1140/11 Nisan	Avni Çelebi Medresesi
Osmancıklı Mevlânâ Ömer bin Ebubekir	1 Şevval 1728	1140/11 Mayıs	Hüsrev Paşa Medresesi
Belgradlı Mevlânâ el-Hac Mehmed bin Abdullah	1 Zilkade 1728	1140/09 Haziran	İbrahim Paşa Medresesi
Akyazılı Mevlânâ Hâfız Hasan bin Ömer	1 Rebiulevvel Ekim 1728	1141/05	Ishak Ağa Medresesi
İstanbul Mevlânâ Mustafa bin Mehmed	1 Rebiulahir 1729	1142/24 Ekim	Receb Paşa Medresesi
Taşköprülü Mevlânâ Hüseyin bin Halil	1 Cemaziyelevvel Kasım 1729	1142/22	Sadık Paşa Medresesi
İstanbul Mevlânâ Abdullah bin Rıdvan	1 Cemaziyelahir Aralık 1729	1142/22	Ferhad Paşa Medresesi
İstanbul Mevlânâ Mehmed Abdülbaki bin Salih	1 Safer 1730	1143/16 Ağustos	Rüstem Paşa Medresesi
Darendeli Mevlânâ Hüseyin bin Süleyman	1 Safer 1730	1143/16 Ağustos	Yakub Çelebi Medresesi
Yenişehirli Mevlânâ Mustafa bin Ahmed	1 Rebiulevvel Eylül 1730	1143/14	Yahya Efendi Medresesi
İstanbul Mevlânâ es-Seyyid İbrahim ibn-i es-Seyyid Osman	1 Rebiulevvel Eylül 1730	1143/14	Ali Paşa Medresesi
Konyalı Mevlânâ Abdülbaki bin Ömer	1 Rebiulevvel Eylül 1731	1144/03	Sadi Efendi Medresesi

Istanbulu Mevlânâ Süleyman bin Hasan	1 Rebiulevvel 1144/03 Eylül 1731	Nimeti Çelebi Medresesi
Gelibolulu Mevlânâ es-Seyyid Abdulgaffur bin es-Seyyid Ali	1 Rebiulahir 1144/03 Ekim 1731	Mir Ali Medresesi
Beşehirlî Mevlânâ Mehmed Said bin Mahmud	1 Receb 1144/30 Aralık 1731	Sadi Çelebi Medresesi
Iznikmidî (Kocaelili) Mevlânâ Hüseyin bin Mustafa	1 Ramazan 1144/27 Şubat 1732	Eyyühüm Medresesi
Taraklıborlulu Mevlânâ Mustafa bin İsmail	1 Şevval 1144/28 Mart 1732	Süheyl Beg Medresesi
Selanikli Mevlânâ Abdullah Emin bin Hüseyin	1 Şevval 1144/28 Mart 1732	Selimiye Medresesi
Kastamonulu Mevlânâ Ahmed bin Hüseyin	1 Zilhicce 1144/26 Mayıs 1732	Behram Paşa Medresesi
Alâiyyeli (Alanyalı) Mevlânâ Abdullah ibn-i el-Hac Ali	1 Safer 1145/24 Temmuz 1732	Şah Huban Medresesi

Mevlânâ Hamid: 1 Muharrem 1131/24 Kasım 1718 tarihinde Rum Mehmed Paşa müderrisi Mehmed'in görev süresinin sona ermesi üzerine yerine İstanbul'da Zeyniye medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Hamid günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.⁹⁶

Mevlânâ Mehmed: 1 Rebiulevvel 1131/22 Ocak 1719 tarihinde müderris Hamid'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hüsrev Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.⁹⁷

Mevlânâ Osman ibn-i el-Hac Mustafa: 1 Receb 1131/20 Mayıs 1719 tarihinde müderris Hamid'in görev süresinin dolması üzerine İstanbul'da Hüsrev Paşa Medresesi'nden ayrılmış ve yerine Mevlânâ Osman ibn-i el-Hac Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmiştir.⁹⁸

Mevlânâ İsmail bin Mehmed: 1 Ramazan 1131/18 Temmuz 1719 tarihinde müderris Osman'ın görev süresinin dolması üzerine yerine

⁹⁶ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Süleymaniye/Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi Anadolu Kazasker Ruznamçeleri NOR27, 61a.

⁹⁷ NOR27, 61b.

⁹⁸ NOR28, 39b

İstanbul'da Fahriye Medresesi'nden ayrılmış olan Mevlânâ İsmail bin Mehmed Şeyhülislâm işareti üzerine günlük 40 akçe ile tayin edilmişti.⁹⁹

Mevlânâ Mehmed bin eş-Şeyh Yahya: 1 Muharrem 1132/14 Kasım 1719 tarihinde müderris Hamid'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Eyyühüm Medresesi'nden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed bin eş-Şeyh Yahya günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰⁰

Mevlânâ Hüseyin: 1 Cemaziyelahir 1133/30 Mart 1721 tarihinde müderris el-Hac Mehmed'in görev süresi dolması üzerine yerine İstanbul'da Ahmed Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Hüseyin günlük 30 akçe tayin edilmişti.¹⁰¹

Mevlânâ Hasan: 1 Cemaziyelahir 1133/30 Mart 1721 tarihinde müderris Hüseyin'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da İvaz Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Hasan günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰²

Mevlânâ Derviş Ali: 1 Safer 1134/21 Kasım 1721 tarihinde müderris Hüseyin'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hürremiye medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Derviş Ali günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰³

Mevlânâ Süleyman: 1 Zilkade 1134/13 Ağustos 1722 tarihinde müderris Hüseyin'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Haydar Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Süleyman günlük 30 akçe tayin edilmişti.¹⁰⁴

Mevlânâ Mehmed: 1 Cemaziyelahir 1135/09 Mart 1723 tarihinde müderris Hüseyin'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Emin-i Ganem medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed günlük 25 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰⁵

⁹⁹ NOR28, 39b

¹⁰⁰ NOR28, 40b

¹⁰¹ Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Meşihat Arşivi Fonu Anadolu Kazasker Ruznamçeleri MA19, 74a

¹⁰² MA19, 74a

¹⁰³ MA19, 75b

¹⁰⁴ MA20, 72b

¹⁰⁵ NOR30, 24a

Mevlânâ Mustafa: 1 Receb 1135/07 Nisan 1723 tarihinde müderris Mehmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hayreddin Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰⁶

Mevlânâ Lütfullah: 1723-1724 yıllarında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne tayin edildiği tahmin edilen müderris Lütfullah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadık Bey medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰⁷

Mevlânâ Mustafa: 1 Zilhicce 1135/02 Eylül 1723 tarihinde müderris Lütfullah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadık Bey medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰⁸

Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Sadık: 1 Receb 1136/26 Mart 1724 tarihinde müderris Mustafa'nın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Receb Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Sadık günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁰⁹

Mevlânâ İbrahim: 1 Receb 1136/26 Mart 1724 tarihinde müderris Mustafa'nın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Behramiye medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ İbrahim günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁰

Mevlânâ Abdülfettah: 1724 tarihinde tayin edildiği tahmin edilen müderris Abdülfettah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Efdaliye medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹¹

Mevlânâ Mehmed: 1 Zilhicce 1136/22 Ağustos 1724 tarihinde müderris Abdülfettah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Efdaliye

¹⁰⁶ NOR30, 24a

¹⁰⁷ NOR31, 33b

¹⁰⁸ NOR31, 33b

¹⁰⁹ NOR31, 34b

¹¹⁰ NOR31, 35a

¹¹¹ NOR32, 40b

medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹²

Mevlânâ Feyzullah: 1724 tarihinde tayin edildiği tahmin edilen müderris Feyzullah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Mehmed Ağa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed Emin günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹³

Mevlânâ Mehmed Emin: 1 Zilhicce 1136/22 Ağustos 1724 tarihinde müderris Feyzullah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Mehmed Ağa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed Emin günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁴

Mevlânâ Abdülaziz: 1724 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Abdülaziz'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Lütü Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ es-Seyyid Yusuf günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁵

Mevlânâ es-Seyyid Yusuf: 1 Safer 1137/20 Ekim 1724 tarihinde müderris Abdülaziz'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Lütü Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ es-Seyyid Yusuf günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁶

Mevlânâ Abdüssettar: 1724 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Abdüssettar'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sinan Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ es-Seyyid Halil günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁷

Mevlânâ es-Seyyid Halil: 1 Rebiulahir 1137/18 Aralık 1724 tarihinde müderris Abdüssettar'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sinan Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ es-Seyyid Halil günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁸

¹¹² NOR32, 40b

¹¹³ NOR32, 40b

¹¹⁴ NOR32, 40b

¹¹⁵ NOR32, 41a

¹¹⁶ NOR32, 41a

¹¹⁷ NOR32, 41b

¹¹⁸ NOR32, 41b

Mevlânâ Abdürrahman: 1724-1725 yıllarında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Abdürrahman'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Bayram Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ İbrahim bin Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹¹⁹

Mevlânâ İbrahim bin Mustafa: 1 Receb 1137/16 Mart 1725 tarihinde müderris Abdürrahman'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Bayram Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ İbrahim bin Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁰

Mevlânâ Abdürrahim: 1725 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Abdürrahim'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadi Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ İbrahim bin Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²¹

Mevlânâ İbrahim: 1 Şevval 1137/13 Haziran 1725 tarihinde müderris Abdürrahim'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadi Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ İbrahim bin Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²²

Mevlânâ Sirâceddin: 1 Rebiulevvel 1138/07 Kasım 1725 tarihinde İstanbul'da Nuh Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Sirâceddin bin Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²³

Mevlânâ Osman: 1 Safer 1139/28 Eylül 1726 tarihinde müderris es-Seyyid Halil'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Mehmed Ağa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Osman bin Mustafa günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁴

Mevlânâ Hamza: 1 Şevval 1139/22 Mayıs 1727 tarihinde müderris Süleyman'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da İshak Ağa

¹¹⁹ NOR32, 42a

¹²⁰ NOR32, 42a

¹²¹ MA21, 63b

¹²² MA21, 63b

¹²³ MA21, 65a

¹²⁴ MA22, 70a

medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Hamza günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁵

Mevlânâ Osman bin Ahmed el-İstanbulî: 1 Zilkade 1139/20 Haziran 1727 tarihinde müderris Süleyman'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Lütfi Çelebi medresesinden ayrılmış olan ve babası da müderris olan Mevlânâ Osman bin Ahmed el-İstanbulî günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁶

Mevlânâ Yusuf bin Mustafa el-Bosnevî: 1 Muharrem 1140/19 Ağustos 1727 tarihinde müderris Ahmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hüsrev Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Yusuf bin Mustafa el-Bosnevî günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁷

Babadağlı Mevlânâ es-Seyyid Süleyman bin Hasan: 1 Muharrem 1140/19 Ağustos 1727 tarihinde müderris Mehmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Rüstem Paşa medresesinden ayrılmış olan Babadağlı Mevlânâ es-Seyyid Süleyman bin Hasan günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁸

Mevlânâ Hasan bin Ali: 1 Muharrem 1140/19 Ağustos 1727 tarihinde müderris Mehmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Eyyühüm medresesinden ayrılmış olan Bayramlı kasabasından Mevlânâ Hasan bin Ali günlük 25 akçe ile tayin edilmişti.¹²⁹

Mevlânâ Mehmed Bahtî ibn-i Osman el-İstanbulî: 1 Rebiulevvel 1140/17 Ekim 1727 tarihinde müderris İbrahim'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Lütfi Paşa medresesinden ayrılmış ve babası kadı olan Mevlânâ Mehmed Bahtî ibn-i Osman el-İstanbulî günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³⁰

Mevlânâ Mustafa: 1 Rebiulevvel 1140/17 Ekim 1727 tarihinde müderris Süleyman'ın görev süresinin dolması üzerine yerine Üsküdar'da Hüseyin

¹²⁵ NOR33, 38b

¹²⁶ NOR33, 38b

¹²⁷ NOR33, 39a

¹²⁸ NOR33, 39a

¹²⁹ NOR33, 39a

¹³⁰ NOR33, 39b

Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mustafa Şeyhülislâm işaretiyle günlük 40 akçe ile tayin edilmişti.¹³¹

Mevlânâ es-Seyyid Ali: 1727 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris es-Seyyid Ali'nin görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hayreddin Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Bahâeddin Ataullah günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³²

Mevlânâ Bahâeddin Ataullah: 1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727 tarihinde müderris es-Seyyid Ali'nin görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hayreddin Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Bahâeddin Ataullah günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³³

Mengenli Mevlânâ Mahmud bin Mustafa: 1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727 tarihinde müderris Feyzullah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Firuz Ağa medresesinden ayrılmış olan Mengenli Mevlânâ Mahmud bin Mustafa tayin edilmişti.¹³⁴

Mevlânâ Abdullah bin Süleyman: 1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727 tarihinde müderris İsmail'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Merdümiye medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Abdullah bin Süleyman günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³⁵

Antakyalı Mevlânâ Mustafa bin Hâfız Mehmed: 1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727 tarihinde müderris İsmail'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Abdürrahim medresesinden ayrılmış olan Antakyalı Mevlânâ Mustafa bin Hâfız Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³⁶

Selanikli Mevlânâ Osman bin el-Hac Mehmed: 1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727 tarihinde müderris Mustafa'nın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Molla Kırımî medresesinden ayrılmış olan Selanikli Mevlânâ Osman bin el-Hac Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³⁷

¹³¹ NOR33, 39b

¹³² NOR33, 40b

¹³³ NOR33, 40b

¹³⁴ NOR33, 41b

¹³⁵ NOR33, 40b

¹³⁶ NOR33, 40b

¹³⁷ NOR33, 41a

İstanbulu Mevlânâ Hasan bin Abdullah: 1 Rebiulahir 1140/16 Kasım 1727 tarihinde müderris Mustafa'nın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Bâli Paşa medresesinden ayrılmış olan İstanbulu Mevlânâ Hasan bin Abdullah tayin edilmişti.¹³⁸

Mevlânâ es-Seyyid Cafer: 1727 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris es-Seyyid Cafer'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Esad Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Yahya günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹³⁹

Mevlânâ Yahya: 1 Cemaziyelevvel 1140/15 Aralık 1727 tarihinde müderris es-Seyyid Cafer'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Esad Efendi medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Yahya günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁰

Mevlânâ Mehmed bin Mehmed: 1 Şaban 1140/13 Mart 1728 tarihinde müderris Hasan'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sayyadbaşı medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mehmed bin Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴¹

Mevlânâ Mustafa bin İdris: 1 Şaban 1140/13 Mart 1728 tarihinde müderris Yusuf'un görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Hayreddin Paşa medresesinden ayrılmış olan Mevlânâ Mustafa bin İdris günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴²

İstanbulu Mevlânâ Abdulvehhab bin İbrahim: 1 Ramazan 1140/11 Nisan 1728 tarihinde müderris Mehmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Avni Çelebi medresesinden ayrılmış olan İstanbulu Mevlânâ Abdulvehhab bin İbrahim günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴³

Osmancıklı Mevlânâ Ömer bin Ebubekir: 1 Şevval 1140/11 Mayıs 1728 tarihinde müderris Abdülvehhab'ın görev süresinin dolması üzerine yerine

¹³⁸ NOR33, 41b

¹³⁹ NOR33, 42a

¹⁴⁰ NOR33, 42a

¹⁴¹ MA23, 76b

¹⁴² MA23, 76b

¹⁴³ MA23, 78b

İstanbul'da Hüsrev Paşa medresesinden ayrılmış olan Osmancıklı Mevlânâ Ömer bin Ebubekir günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁴

Belgradlı Mevlânâ el-Hac Mehmed bin Abdullah: 1 Zilkade 1140/09 Haziran 1728 tarihinde müderris Ömer'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da İbrahim Paşa medresesinden ayrılmış olan Belgradlı Mevlânâ el-Hac Mehmed bin Abdullah günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁵

Akyazılı Mevlânâ Hâfız Hasan bin Ömer: 1 Rebiulevvel 1141/05 Ekim 1728 tarihinde müderris el-Hac Mehmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da İshak Ağa medresesinden ayrılmış olan Akyazılı Mevlânâ Hâfız Hasan bin Ömer günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁶

İstanbullu Mevlânâ Mustafa bin Mehmed: 1 Rebiulahir 1142/24 Ekim 1729 tarihinde müderris Ahmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Receb Paşa medresesinden ayrılmış ve babası kadı olan İstanbullu Mevlânâ Mustafa bin Mehmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁷

Taşköprülü Mevlânâ Hüseyin bin Halil: 1 Cemaziyelevvel 1142/22 Kasım 1729 tarihinde müderris Mehmed Emin'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadık Paşa medresesinden ayrılmış olan Taşköprülü Mevlânâ Hüseyin bin Halil günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁸

İstanbullu Mevlânâ Abdullah bin Rıdvan: 1 Cemaziyelahir 1142/22 Aralık 1729 tarihinde müderris Mehmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Ferhad Paşa medresesinden ayrılmış olan İstanbullu Mevlânâ Abdullah bin Rıdvan günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁴⁹

İstanbullu Mevlânâ Mehmed Abdülbaki bin Salih: 1 Safer 1143/16 Ağustos 1730 tarihinde müderris İsmail'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Rüstem Paşa medresesinden ayrılmış ve babası müderris olan İstanbullu Mevlânâ Mehmed Abdülbaki bin Salih günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁰

¹⁴⁴ MA23, 79a

¹⁴⁵ MA23, 79b

¹⁴⁶ MA23, 80b

¹⁴⁷ MA24, 77a

¹⁴⁸ MA24, 77b

¹⁴⁹ MA24, 77b

¹⁵⁰ MA24, 79a

Darendeli Mevlânâ Hüseyin bin Süleyman: 1 Safer 1143/16 Ağustos 1730 tarihinde müderris Yusuf'un görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Yakub Çelebi medresesinden ayrılmış olan Darendeli Mevlânâ Hüseyin bin Süleyman günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵¹

Yenişehirli Mevlânâ Mustafa bin Ahmed: 1 Rebiulevvel 1143/14 Eylül 1730 tarihinde müderris Hasan'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Yahya Efendi medresesinden ayrılmış olan Yenişehirli Mevlânâ Mustafa bin Ahmed günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵²

İstanbullu Mevlânâ es-Seyyid İbrahim ibn-i es-Seyyid Osman: 1 Rebiulevvel 1143/14 Eylül 1730 tarihinde müderris Hasan'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Ali Paşa medresesinden ayrılmış olan İstanbullu Mevlânâ es-Seyyid İbrahim ibn-i es-Seyyid Osman günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵³

Konyalı Mevlânâ Abdülbaki bin Ömer: 1 Rebiulevvel 1144/03 Eylül 1731 tarihinde müderris Ali'nin görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadi Efendi medresesinden ayrılmış ve babası kadı olan Konyalı Mevlânâ Abdülbaki bin Ömer günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁴

İstanbullu Mevlânâ Süleyman bin Hasan: 1 Rebiulevvel 1144/03 Eylül 1731 tarihinde müderris İsmail'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Nimeti Çelebi medresesinden ayrılmış olan İstanbullu Mevlânâ Süleyman bin Hasan günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁵

Mevlânâ Abdülhalim: 1731 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Abdülhalim'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Mir Ali medresesinden ayrılmış olan Gelibolulu Mevlânâ es-Seyyid Abdulgaffur bin es-Seyyid Ali günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁶

Gelibolulu Mevlânâ es-Seyyid Abdulgaffur bin es-Seyyid Ali: 1 Rebiulahir 1144/03 Ekim 1731 tarihinde müderris Abdülhalim'in görev

¹⁵¹ MA24, 80a

¹⁵² MA24, 80a

¹⁵³ MA24, 81b

¹⁵⁴ MA25, 65b

¹⁵⁵ MA25, 65b

¹⁵⁶ MA25, 66a

süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Mir Ali medresesinden ayrılmış olan Gelibolulu Mevlânâ es-Seyyid Abdulgaffur bin es-Seyyid Ali günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁷

Beyşehirli Mevlânâ Mehmed Said bin Mahmud: 1 Receb 1144/30 Aralık 1731 tarihinde müderris Ahmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Sadi Çelebi medresesinden ayrılmış olan Beyşehirli Mevlânâ Mehmed Said bin Mahmud günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁸

İznikmidî (Kocaelili) Mevlânâ Hüseyin bin Mustafa: 1 Ramazan 1144/27 Şubat 1732 tarihinde müderris Ahmed'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Eyyühüm medresesinden ayrılmış olan İznikmidî (Kocaelili) Mevlânâ Hüseyin bin Mustafa el-İznikmidî günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁵⁹

Taraklıborlulu Mevlânâ Mustafa bin İsmail: 1 Şevval 1144/28 Mart 1732 tarihinde müderris Abdullah'ın görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Suheyl Beğ medresesinden ayrılmış ve babası müftü olan Taraklıborlulu Mevlânâ Mustafa bin İsmail günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁶⁰

Mevlânâ Ahmed Said: 1732 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Ahmed Said'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Selimiye medresesinden ayrılmış olan Selanikli Mevlânâ Abdullah Emin bin Hüseyin günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁶¹

Selanikli Mevlânâ Abdullah Emin bin Hüseyin: 1 Şevval 1144/28 Mart 1732 tarihinde müderris Ahmed Said'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Selimiye medresesinden ayrılmış olan Selanikli Mevlânâ Abdullah Emin bin Hüseyin günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁶²

Mevlânâ Yakub: 1732 yılında Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atandığı tahmin edilen müderris Yakub'un görev süresinin dolması üzerine yerine

¹⁵⁷ MA25, 66a

¹⁵⁸ MA25, 66b

¹⁵⁹ MA25, 67a

¹⁶⁰ MA25, 67a

¹⁶¹ MA25, 67b

¹⁶² MA25, 67b

İstanbul'da Behram Paşa medresesinden ayrılmış olan Kastamonulu Mevlânâ Ahmed bin Hüseyin günlük [68b] 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁶³

Kastamonulu Mevlânâ Ahmed bin Hüseyin: 1 Zilhicce 1144/26 Mayıs 1732 tarihinde müderris Yakub'un görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Behram Paşa medresesinden ayrılmış olan Kastamonulu Mevlânâ Ahmed bin Hüseyin günlük [68b] 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁶⁴

Alâiyveli (Alanyalı) Mevlânâ Abdullah ibn-i el-Hac Ali: 1 Safer 1145/24 Temmuz 1732 tarihinde müderris Mehmed Said'in görev süresinin dolması üzerine yerine İstanbul'da Şah Huban medresesinden ayrılmış ve babası kadı olan Alâiyveli (Alanyalı) Mevlânâ Abdullah ibn-i el-Hac Ali günlük 30 akçe ile tayin edilmişti.¹⁶⁵

S o n u ç

Rum Mehmed Paşa Medresesi, Üsküdar'da kurulan ilk medrese olması sebebiyle sosyal ve kültürel açıdan müstesna bir yere sahip olup, Üsküdar'da eğitim sisteminin gelişiminde ve yeni bir okur yazar kitlesinin ortaya çıkmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu çalışma ile Rum Mehmed Paşa Medresesi'nin Üsküdar eğitim tarihindeki yeri bir bütün olarak değerlendirilmiş ve medresede görev yapan müderrislerin kariyerleri incelenmiştir. Her ne kadar bazı değerlendirmeler için geniş bir örneklem elimizde olmasa da Taşköprüzâde'nin 16. yüzyılın erken dönemlerini ve 17. yüzyılı kapsayan *Şakayık-ı Numâniye* adlı eseri ve zeyilleri ile 18. yüzyılın ilk dönemlerine kadar gelen Ruznamçe kayıtları sayesinde, eğitim kurumlarının geçirdiği değişimler hakkında bazı somut fikirler edinmemiz mümkün olmaktadır.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla ilk müderris atamaları 16. yüzyıl sonlarında 1580'li yıllardan itibaren başlamakta ve elimizdeki çeşitli kaynaklardan takip edebildiğimiz kadarıyla 1732 yılına kadar gelmektedir. İncelememize göre 16. yüzyılın sonundan 18. Yüzyılın ortalarına kadar biyografik kaynaklardan ve Ruznamçe kayıtlarından ulaşabildiğimiz Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde görev yapmış olan 138 müderris tespit edilmiştir. Bunlardan biyografik kaynaklar sayesinde kariyerini bütün

¹⁶³ MA25, 68a

¹⁶⁴ MA25, 68a

¹⁶⁵ NOR35, 59b

safhalarıyla inceleyebildiğimiz 68 müderristen %59'unun müderris olarak kariyerini tamamladığı, yüzde %41'inin ise müderrislikten sonra kadılık mesleğine geçerek bu yolda kariyerini tamamladığı görülmüştür.

16. yüzyılda Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne ataması yapılan müderris sayısının bu yüzyılın son 20 yılı dikkate alındığında 9 olduğu, 17. yüzyıl boyunca ise biyografik kaynaklardan tespit edilebilen atanmış müderris sayısının 48 olduğu görülmektedir. 18. Yüzyılın ilk çeyreğine kadar (1732) yine biyografik kaynaklardan ve Ruznamçe kayıtlarından elde edilen bilgiye göre ise Rum Mehmed Paşa Medresesi'ne atanmış 81 müderris bulunmaktadır. Sadece 1718-1732 yılları arasında, 14 yıl içerisinde 70 müderrisin atama kaydı ruznamçe kayıtlarında yer almaktadır. Bu veriler bize hem müderrislerin görev süreleri açısından ne denli yoğun bir sirkülasyon içerisinde olduğunu hem de biyografik kaynaklarda yer alan atama kayıtlarının ne denli kısıtlı olduğunu göstermektedir. Müderrislerin genellikle kadılığa geçmeden önce çoğunlukla İstanbul ve Edirne gibi merkezlerde yer alan medreselerde müderris olarak görev almaları, hiyerarşide yüksek yerlere gelmelerinin mümkün olan en kısa sürede gerçekleşmesinin bir işareti gibiydi. Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrisleri özelinde, İstanbul'da Sahn, Süleymaniye, Hakaniye-i Vefâ, Vâlîde Sultan Edirne'de ise Selimiye ve Bayezid Medreseleri kadılığa geçiş için avantaj sağlayan medreseler arasında sayılabilir.

Rum Mehmed Paşa Medresesi'nde görev yaptığını tespit ettiğimiz 138 müderristen 58'inin biyografilerinden hangi şehirde doğduğu, hangi bölgeden buraya geldiği bilgisine sahip olabiliyoruz. Rum Mehmed Paşa Medresesi müderrislerinden 15'i İstanbullu, 5'i Alanyalı, 3'ü Gelilbolulu, 2'si Edirneli, 2'si Selanikli ve 2'si de İznikmid (Kocaeli)lidir. Bunların dışında kalan müderrisler de yine büyük oranda imparatorluğun Anadolu şehirlerinden gelmektedirler.

Tablo 4. Rum Mehmed Paşa Medresesi Müderris Atama Kayıtlarının Kronolojik Listesi

NO	MUDERRIS ADI	ATAMA TARİHİ
1	İstanbullu Ahmed Çelebi	990/1582
2	Ahî-zâde Hasan Efendi	994/1585-86?

3	Mu'îd-zâde Mehmed Efendi	997/1588-89
4	Ayâşî Ahmed Efendi	999/1590-91
5	Molla-zâde İbrahim Efendi	1003/1594-95
6	Bakkal-zâde Bostan Efendi	??
7	Geylânî Mehmed Efendi	1005/1596-97
8	Alâiyeli Hidâyetullah Efendi	1007/1598-99
9	Manav Hidayet Efendi	1007/1599
10	Amasyalı İsmail Efendi	1009/1600-1
11	İpekli Mehmed Efendi	1010/1601
12	Mevlânâ Burhan Efendi	1018/1609
13	Ömer Minkârî Efendi	1020/1611
14	Ra'i-zâde Ahmed Çelebi	1022/1613
15	Manav Abdülbaki Efendi	1023/1615
16	Kara Çelebizâde Ebu'l-Fazl Mahmud Efendi	1022/1614/1615
17	Bâkizâde Abdurrahman Efendi	1024/1615
18	Sadıkzâde Hısm Abdullah Efendi	1027/1618
19	Gül Mustafa Efendi	1028/1619
20	Feridun Efendi	1031/1622
21	Pazarbaşızâde Mustafa Efendi	1035/1625
22	Maraşî Abdürrahim Efendi	1039/1630
23	Sadreddinzâde Feyzullah Efendi	1048/1639
24	Sadreddinzâde Ruhullah Efendi (Ruhi)	1049/1640
25	Erzurumî İbrahim Efendi, Canpulatzade Hoca	1051/1641
26	Avnullah Efendi	1054/1644
27	Uşşakîzâde Fasihi Mehmed Efendi	1055/1645
28	Çâker Ağazâde Halil Efendi	1057/1647
29	Kasir Hasan Efendi	1058/1648-1649
30	Ali Çelebizâde Mehmed Efendi	1061/1651

31	Kasımzâde Abdullah Efendi	1063/1653
32	Vanî Mehmed Efendi	1053/1643-1644
33	Üsküdarî Şeyh Mahmud Efendi Kerimezâdesi Seyyid Mahmud Efendi	1067/1657
34	Muharremzâde Abdullah Efendi	1067/1657
35	Üsküdarî Şeyh Mehmed Efendizâde Seyyid Mahmud Efendi	
36	Nakibü'l-Eşraf Hocasâde es-Seyid Osman Efendi	1073/1662
37	Karakaş Mehmed Efendi	1076/1666
38	Minkârizâde Abdullah Efendi	1078/1668
39	Halil Efendi	1079/1668
40	Zeki Ahmed Efendi	1079/1668
41	Sahhaf Mehmed Efendi (Kabasakal Mehmed Efendi)	1080/1669
42	Tezkireci Ali Efendi-zâde Mehmed Efendi (Sâniye-i Rum Mehmed Paşa)	1084/1673
43	Hâcesi Mustafa Efendi	1086/1675-1676
44	Bağdadizâde Abdullah Efendi	1087/1676
45	Tezkireci Abdülhalim Efendi	1088/1677
46	Şâmî Hüseyin Efendi	1090/1679
47	Gelibolulu Şeyhî Mehmed Efendi (Ankaravî Efendi Şeyhisi) (Sâniye-i Rum Mehmed Paşa)	1091/1680
48	Karabağî Yusuf Efendi	1091-1094/1680-1683 aralığında
49	Bekrîzâde Ahmed Efendi	1094/1683
50	Şaban Efendi	1094-1099/1683-1687 aralığında
51	Güzelhisârî Ahmed Efendi	1099/1687
52	Damad Efendi-zâde Ahmed Efendi	1099-1102/1687-1691 aralığında
53	Tosyevî Mustafa Efendi	1102/1691
54	Örekezâde Tâbi'î Şeyhî Mehmed	1102-1105/1691-1693 aralığında

55	Ra'dî Mustafa Efendi	1105/1693
56	Mutavvelci Mehmed Efendi	1106/1695
57	Silistrelî Müfettiş Mehmed Efendi	1110/1698
58	Saray Hocası Celeb Receb Efendi	1112/1701
59	Seyyid Mehmed Efendi	1112-1115/1701-1703 aralığında
60	Resul Efendi Mülazımı Mahmud Efendi	1115/1703
61	Edirneli Murtaza Efendi Birâder-zâdesi Mehmed Efendi	1116/1704
62	Nev'î-zâde Mehmed Salih Efendi	1116-1123/1704-1711 aralığında
63	Müderris-zâde A'reç Abdullah Efendi	1123/1711
64	Mehmed Aziz Efendi	1123-1129/1711-1717 aralığında
65	Mahmud Çavuş-zâde İbrahim Efendi	1129/1716-1717
66	Sahhaf Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Said Efendi	1129-1134/1717-1722 aralığında
67	Vâsîf Mehmed Efendi	1134/1722
68	Sirkevizâde Mülazımı İbrahim Efendi	1138/1725-1726 ¹⁶⁶
69	Mevlânâ Hamid	1131/1718
70	Mevlânâ Mehmed	1131/1719
71	Mevlânâ Osman ibn-i el-Hac Mustafa	1131/1719
72	Mevlânâ İsmail bin Mehmed	1131/1719
73	Mevlânâ Mehmed bin eş-Şeyh Yahya	1132/1719
74	Mevlânâ Hüseyin	1133/1721
75	Mevlânâ Hasan	1133/1721
76	Mevlânâ Derviş Ali	1134/1721
77	Mevlânâ Süleyman	1134/1722
78	Mevlânâ Mehmed	1134/1722
79	Müderris Lütfullah	1134-1135/1722-1723 aralığında

¹⁶⁶ Görevden ayrılış tarihi ve atama tarihi tespit edilememiştir.

80	Mevlânâ Mustafa	1135/1723
81	Mevlânâ Mustafa	1135/1723
82	Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Sadık	1136/1724
83	Mevlânâ İbrahim	1136/1724
84	Müderris Abdülfettah	1136/1724
85	Mevlânâ Mehmed	1136/1724
86	Müderris Feyzullah	1136/1724
87	Mevlânâ Mehmed Emin	1136/1724
88	Müderris Abdülaziz	1136/1724
89	Mevlânâ es-Seyyid Yusuf	1137/1724
90	Müderris Abdüssettar	1137/1724
91	Mevlânâ es-Seyyid Halil	1137/1724
92	Müderris Abdürrahman	1137/1724
93	Mevlânâ İbrahim bin Mustafa	1137/1725
94	Müderris Abdürrahim	1137/1725
95	Mevlânâ İbrahim	1137/1725
96	Mevlânâ Sirâceddin	1138/1725
97	Mevlânâ Osman	1139/1726
98	Mevlânâ Hamza	1139/1727
99	Mevlânâ Osman bin Ahmed el-İstanbulî	1139/1727
100	Mevlânâ Yusuf bin Mustafa el-Bosnevî	1140/1727
101	Babadağlı Mevlânâ es-Seyyid Süleyman bin Hasan	1140/1727
102	Bayramlı kasabasından Mevlânâ Hasan bin Ali	1140/1727
103	Mevlânâ Mehmed Bahtî ibn-i Osman el-İstanbulî	1140/1727
104	Mevlânâ Mustafa	1140/1727
105	Es-Seyyid Ali	1140/1727
106	Mevlânâ Bahâeddin Ataullah	1140/1727

107	Mengenli Mevlânâ Mahmud bin Mustafa	1140/1727
108	Mevlânâ Abdullah bin Süleyman	1140/1727
109	Antakyalı Mevlânâ Mustafa bin Hâfız Mehmed	1140/1727
110	Selanikli Mevlânâ Osman bin el-Hac Mehmed	1140/1727
111	İstanbullu Mevlânâ Hasan bin Abdullah	1140/1727
112	Es-Seyyid Cafer	1140/1727
113	Mevlânâ Yahya	1140/1727
114	Mevlânâ Mehmed bin Mehmed	1140/1728
115	Mevlânâ Mustafa bin İdris	1140/1728
116	İstanbullu Mevlânâ Abdulvehhab bin İbrahim	1140/1728
117	Osmancıklı Mevlânâ Omer bin Ebubekir	1140/1728
118	Belgradlı Mevlânâ el-Hac Mehmed bin Abdullah	1140/1728
119	Akyazılı Mevlânâ Hâfız Hasan bin Ömer	1141/1728
120	İstanbullu Mevlânâ Mustafa bin Mehmed	1142/1729
121	Taşköprülü Mevlânâ Hüseyin bin Halil	1142/1729
122	İstanbullu Mevlânâ Abdullah bin Rıdvan	1142/1729
123	İstanbullu Mevlânâ Mehmed Abdülbaki bin Salih	1143/1730
124	Dârendeli Mevlânâ Hüseyin bin Süleyman	1143/1730
125	Yenişehirli Mevlânâ Mustafa bin Ahmed	1143/1730
126	İstanbullu Mevlânâ es-Seyyid İbrahim ibn-i es-Seyyid Osman	1143/1730
127	Konyalı Mevlânâ Abdülbaki bin Ömer	1144/1731
128	İstanbullu Mevlânâ Süleyman bin Hasan	1144/1731

129	Müderriş Abdülhalim	1144/1731
130	Gelibolulu Mevlânâ es-Seyyid Abdulgaffur bin es-Seyyid Ali	1144/1731
131	Beyşehirli Mevlânâ Mehmed Said bin Mahmud	1144/1731
132	İznikmidî (Kocaelili) Mevlânâ Hüseyin bin Mustafa	1144/1732
133	Taraklıborlulu Mevlânâ Mustafa bin İsmail	1144/1732
134	Ahmed Said	1144/1732
135	Selanikli Mevlânâ Abdullah Emin bin Hüseyin	1144/1732
136	Müderriş Yakub	1144/1732
137	Kastamonulu Mevlânâ Ahmed bin Hüseyin	1144/1732
138	Alâiyveli (Alanyalı) Mevlânâ Abdullah ibn-i el-Hac Ali	1145/1732

KAYNAKÇA

Yazma Eserler

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Süleymaniye/Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Anadolu Kazasker Ruznamçeleri (NOR): NOR27, NOR28, NOR30, NOR31, NOR32, NOR33, NOR35.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Meşihat Arşivi Fonu Anadolu Kazasker Ruznamçeleri (MA): MA19, MA20, MA21, MA22, MA23, MA24, MA25.

Kitap ve Makaleler

ATÇIL, Abdurrahman, Erken Modern Osmanlı İmparatorluğu'nda Âlimler ve Sultanlar, Klasik Yayınları, İstanbul 2019.

AYDIN, Bilgin, GÜNALAN, Rıfat, Üsküdar Belediyesi Arşiv Belgeleri Kataloğu Üsküdar Arşivi, Üsküdar Belediyesi, İstanbul 2009.

- BALTACI, Cahid, XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri: Teşkilat, Tarih, İrfan Matbaası, İstanbul 1976.
- _____, "XV.-XVI. Asırlarda Üsküdar Medreseleri" Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V., ed. Coşkun Yılmaz, İstanbul 2008, I, 97-102.
- BOSTAN, M. Hanefi, "Üsküdar", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, XLII, 364-368.
- DONUK, Suat, "Nev'izâde Atâyî'nin Zeyl-i Şakâik'ına Göre 16. ve 17. Yüzyıllarda İstanbul Medreseleri" Osmanlı Medreseleri, Eğitim, Yönetim, Finans, (Editörler: Fuat Aydın, Mahmut Cengiz, Kübra Cevherli, Yunus Kaymaz), Sultanbeyli Belediyesi, İstanbul 2019.
- _____, Nev'izâde Atâyî Hadaikü'l-Hakayık Fi Tekmiletî'ş-Şakayık (İnceleme Metin), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Manisa 2015.
- ERZİNCAN, Tuğba, "Rum Mehmed Paşa Külliyesi", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2008, XXXV, 228-230.
- FAROQHÎ, Suraiya, "16. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Uleması Arasında Sosyal Hareketlilik" Osmanlı Eğitim Mirası: Klasik ve Modern Dönem Üzerine Makaleler, Ankara 2013, 164-186.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyip, XV.-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası – Vakıflar, Mülkler, Mukataalar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1952.
- HASKAN, Mehmet Nermi, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar III, Üsküdar Belediyesi, İstanbul 2001.
- İNALCIK, Halil, "İstanbul" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, XXIII, 220-239.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1977, II.
- MUSALI, Namık, "Farsça Kaynaklara Göre Üsküdar'ın Tarihi ve Coğrafyası", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI 6-9 Kasım 2008, İstanbul 2009, II.
- Nev'izâde Atâullah Efendi Atâyî, Zeyl-i Şekaik - Hadaikü'l-hakaik fi tekmeleti'ş-Şekaik, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1268.

- Nev'îzâde Atâullah Efendi Atâyî, eş-Şekaikü'n-nu'maniyye ve zeyilleri: Hadaikü'l-hakaik fi tekmileti's-Şekaik, (Neşre Haz: Abdülkadir Özcan) Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, II.
- Nev'îzâde Atâyî, Hada'iku'l-Haka'ik fi Tekmileti's-Şaka'ik: Nev'îzâde Atâyî'nin Şaka'ik zeyli = Hadaikü'l-hakaik fi tekmileti's-Şekaik (Haz. Suat Donuk; Editör Derya Örs.) Türkiye Yazma Eserler Kurumu, İstanbul 2017, II.
- ÖZCAN, Abdülkadir, "Şeyhî Mehmed Efendi", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, XXXIX, 82-84.
- ÖZGÜL, İrfan, Murat Çetin, "Üsküdar'ın Bir Osmanlı Kenti Olarak Şekillenmesinde Rum Mehmed Paşa Camiisi'nin Etkisi", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IX. 11-13 Kasım 2016, İstanbul 2017, III.
- PAZARBAŞI, Erdoğan, "Vanî Mehmed Efendi", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2003, XXVIII, s.458-459.
- REİNDL-KİEL, Hedda, "Rum Mehmed Paşa", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2008, XXXV, 226-227.
- Şeyhî Mehmed Efendi, eş-Şekaiku'n-nu'maniyye ve zeyilleri: Vekayü'l-fudala I, (Neşre haz: Abdülkadir Özcan) Çağrı Yayınları, İstanbul: 1989, III, 108, 720.
- Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'u'l-Fuzalâ Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli, (Haz. Ramazan Ekinci, Editör: Derya Örs), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2018, I-IV.
- ŞÜKRÜ, Mehmed Vâmık, Evkaf-ı Ümem Tarihi, [y.y.:y.y.] 1915, IV.
- TAŞKÖPRÜZADE, Ebü'l-Hayr İsamüddin Ahmed Efendi, eş-Şekaiku'n-nu'maniyye fi ulemai'd-devleti'l-Osmaniyye, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi, Beyrut 1975/1395.
- UĞUR, Ali, The Ottoman Ulema in the mid-17th Century: An Analysis of the Vakaiu'l-fuzala of Mehmed Şeyhi Ef. , Klaus Schwarz Verlag, Berlin 1986.
- WOODHEAD, Christine, "İbrahim Mühlhemi", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, XXI, 323-324.

YÜKSEL, İ. Aydın, "Rum Mehmed Paşa Camii ve Türbesi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Ankara 1994, VI.

"THE ESTABLISHMENT OF THE OTTOMAN MADRASA TRADITION IN
ÜSKÜDAR: THE RUM MEHMED PASHA MADRASA AND ITS MUDARRISES"

Abstract

The foundations established in Üsküdar had an important role in the development of the city's population. Mosques, masjids, madrasas, dervish lodges, and soup kitchens built through the foundations provided both the physical and economic development of the city, which in the end led to population growth. Especially social complex structures have contributed greatly to the economic and social development of cities. In this context, the social complex built by Rum Mehmed Pasha plays an important role in the development of Üsküdar. This complex, which also led to the establishment of the neighborhood known as İmâret-i Mehmed Pasha, is one of the main factors in shaping the cultural history of Üsküdar. The construction of the complex, which is in the neighborhood named after it, above the Şemsi Pasha Mosque, was started in 876 (1471-72) by Rum Mehmed Pasha, who was the grand vizier for a short time during the reign of Fatih Sultan Mehmed and was completed a year after his death. The Rum Mehmed Pasha Madrasa in Üsküdar has a very important place in the history of culture and education as an institution that employed a significant number of mudarrises for the history of Üsküdar from the late 15th century until the 18th century. As far as we can trace from the various sources we have, the first mudarris appointments began in the late 16th century starting from the 1580s and dating back to 1732. In this study, the biographies of 138 mudarrises who served in the Rum Mehmed Pasha Madrasa from the 16th century to the middle of the 18th century were examined, and their career steps developed in the form of mudarris and kadi were evaluated.

Keywords

Üsküdar, Rum Mehmed Pasha Madrasa, Career of Mudarrises and Kadis.